

Prețul unui număr 30 cruceri — 75 de bani.

Jurnal beletristic-literar.

Abonament pe un an fl. 7, pe un semestru fl. 3.60

Nr. 5.

Apare la 1 și 15 ale fiă-cărei luni.

Tomul I.

Ciocoli.

Roman istoric de Theochar Alexi.

(Continuare.)

XIV.

Doina haiducului.

„Boierule“ dicea Tache cu umilință cătră marele postelnic, „mai odinióră nu am îndrăznit a te ruga, ca să mă lași să me duc a vedea mormântul tatălui meu. Dar acum m'am gândit, că cu acest prilej aş putea să dau o rótă prin moșiile Măriei-Tale, să mai ved de arendașii și logofeții Domniei-Tale, cum o mai duc, ce fac, ce direg, de nu-ți mai trimit, ce li-este datoria, cum îți trimitea până acum.“

— Bine ȃici fétul meu, n'ar strica decât ai face o inspecția.

„Așa, — de mult nu s'a mai făcut nici o revisiă, cine scia cum va sta lucrurile pe la moșii, cât vor fi luat vecinii din ele; cum va fi prăpădit arendașii pădurile, grădinele? — morile și cărcimile de la moșii, in ce stare próstă se vor afla; și éta de ce trebuie să-ți scađă venitul pe ȃi ce merge. Decă dar m'ai lăsa să mă duc până la Bucov, să ved mormântul tatălui meu, și decât ai avea incredere in mine, aş putea să fac de-odată inspecția și să-ți dau sémă despre starea lucrurilor.“

Astfel folosi Tache scirea despre mórtea părintelui sên. Ea îl ajutâ ca se-lă induplece pe fanariot la inspecțiunea proiectată de Tache in singurul sên folos propriu.

Coconul Andronache Tuzluc dete in adevér in cursă, căci la rugarea lui Tache îi răspunse.

— Ai dreptate fétul meu, trebuie să revidăm o

dată moșiile, și éta îți poruncesc, că indata ce vei fi cercetat mormântul tatălui têu se iai in inspecțiune tóte moșiile mele, și să-mi faci raport despre starea lor.

Aici convorbirea se intrerupse prin sosirea postelnicului Vlăhuț, care venise, ca să poftescă pe postelnicul Tuzluc, la o mesă ce avea de gând să dea in cinstea unui pașă, care tocmai venise din Țaligrad.

A doua ȃi cam pe la șapte óre diminéta o cétă ca de vr'o doue-ȃeci și șapte de călăreți trecea in trapet iute prin pădurea de la Țigănesci. Mai marele acestei cete părea a fi un june, imbrăcat in un port arnăuțesc, tare elegant și cusut cu fir, căci el mergea in capul cetei. Lîngă el spre stênga călărea un oștaş țépán, cu fața rumenă și cu o barbă mare. Ásta era așa numitul satirgi-pașa, adică comandantul satirgiilor, care insoțea cu doue-ȃeci și cinci de satirgii inarmați pe ȃisul tinér, formând astfel garda sa de corp. Acest ténér nu era însé alt nimen de cât Tache Pângărescu, eroul nostru, pornit pe drum pentru a indeplini cea-ce-și propusese. El luase cu sine pe satirgii împreună cu comandantul lor, fiindcă de astă dată putea dispune de asemenea gardă, și fiindcă își aducea pré bine a minte de pățania sa, când cu prima sa excursiune tot prin aceste părți.

Era spre mijlocul lunei lui Mai; aerul lin și dulce balsamat cu mirosul miradelor de flori cele de câmp și de pădure, cu profumul erburilor de pe poene, respira vieța cea mai splendidă; ciripitul păsărilor provoca la veselie și plăceri. — De-o dată resună din desimea codrilor un glas de om; era un cântec trist,

o doină duiosă, care impresiona intru atât pe Tache, încât se opri în cale, pentru a putea auzi mai bine cuprinsul ei.

Étă cuvintele care pătrundeau la urechile ascultătorilor. Era un cântec nou pe atunci, foarte cunoscut mai în urmă, aprópe uitat acum.

Stau în drum și mă gândesc
Ce s'apuc, ca să muncesc,
Pâinea să-mi agonisesc
Copilașii să-mi hrănesc,
Intristat, pe gânduri pus,
Mă sui, pe deal în sus,
Și ochii când mi-am întors,
Mă uitaiu pe vale 'n jos;
Véđui ómenii arând,
Cu plugurile în rënd,
Numai plugulețul meu
La 'ntelenit Dumneđu:
Că doi boi ce-î avuseiu,
De vremi rele-î röpuseiu,
Și mă rugaiu de ciocoi,
Cariî au argați și boi
Să-mi dea boii într'un ceas
Să ar și eu loc d'un pas,
Dar 'n zadar m'am rugat,
Că 'n sémă nu m'au băgat,
Atunci și eu mă 'ntorseiu,
Și intru mine-mi điseiu:
Da-va bunul Dumneđu,
Să umble și plugul meu,
Să puu să 'nbrăzdesc ales,
Unde-o fi cringul mai des,
Să trag brazda dracului
Din mai susul dealului,
Până 'n capul satului,
Drept șa bogatului.

Aceste versuri, care depingeau cu atâta dreptate sórtea tristă a țeranilor, care cuprindeau o amenințare atât de cruntă, păreau că sunt făcute anume spre a spăria pe Tache, pentru a-lu întórce de cu vreme de pe calea strămbă pe care se pornise. Ciocoiul se infioră . . .

XV.

Friptura haiducésă.

Tache se întórse spre comandantul satirgiilor și đise:

„Ce đici Radule de acéstă doină, n'ar fi bine să ne ținem armele la indemână.“

— Armele? și pentru ce?

„Mai întrebă pentru ce? Nu suntem óre în pădurea de la Țigănesci, care se đice că ar fi cuibul hoșilor?“

— Așa-i, așa-i cocóne Tache! . . . dar va fi mai bine, decă vom trece înainte în pace, și vom lăsa pe bietul creștin de colea să-și verse amarul; căci đeu, sëracii de ei sunt tare amăriți . . . dór vor putea să aibă și ei o singură și unică bucurie.

„Dar decă sunt hoși și ne-ar veni în cale?“

— Fii pe pace cocóne Tache, eu îi cunosc pe acești ómeni.

„Cum, ce đici, îi cunosc, tu?“

— Așa am đis! —

„Și de unde îi cunosc?“

— Apoi de, când eram încă la agiă am véđut pe căpitanul lor adese-orî venind la agă.

„La agă! Dar ce a căutat căpitanul hoșilor la agă?“ întrebă Tache cu o mirare prefăcută.

— Venia să-și inoéscă patenta pentru meseria sa.

„Aș, ean nu mai spune, asta nu-i de cređut . . .“

— Vrei să-ți dovedesc adevérul vorbelor mele.

„Sé înțelege că vreau, dar mă indoiesc, că vei fi în stare de-a o face.“

Capul satirgiilor, în loc de a răspunde, puse un flueraș mic la gură și începu să scótă din el nisce șuerături pătrundétóre.

„Ce faci?“ întrebă Tache plin de spaimă.

— Ean, adun pe aceia, cari să-ți mărturiséscă despre adevérul cuvintelor mele. —

Tache accepta cu frică desnodarea acțiunei.

Nu trecu mult și étă că călătorii fură impresurați de mai mulți flăcăi sdraveni, înarmați de sus până jos.

„Bine v'am găsit“ strigă capul satirgiilor resucindu-și mustața lungă cu un zimbet amical.

— Bine ați venit! Ne pare bine că vă putem vedea éraš, dragi boeri, respunseră flăcăii.

„Unde-i Gheorghe?“

— Care Gheorghe? —

„Căpitanul vostru?“

— S'a dus cu vr'o câți-va băieți ca să calce casa Mărginénului. —

„Cum — pe sfinția sa archimandritul?“

— Chiar pe el boerule! căci e gros la céfă! —

„Dar ascultați măi — nu-i păcat de Dumneđu?“

— Păcat de Dumneđu? . . . dar el, care-i popă, nu sé gândesce la păcat, de are șepte țitóre în casă!

„Ean nu mai spuneți, așa să fiă óre; el să facă d'al de astea.“

— D'al de astea și încă altele. Bate pe bieți ómeni din monăstire și de pe sate și li ia încă și cenușa de pe vétră; îi spëndură de picere d'asupra focului și li afumă nasul cu ardeiu roșu, și arétându-le biciul cu douespredece sfircuri și fie-care cu câte un glonțuleț de plumb în el li sbiéră: banii române, că-ți crep pielea cu acest biciu! — Și rugându-se apoi bietul creștin de el: Fie-ți milă părinte, îndură-te de noi, pentru ca să sé indure și Dumneđu de păcatele tale, — popa răcnesce cât póte: „lasă flécurile, bani, că acești bani sunt pentru agios athos, pentru muntele sfunt; plătesce, orî te omor ca pe o vită! — așa grăesce acest popă grecese.

„Bre! . . . ce păcătós de el.“

— Prăpastiă, dragi boeri, prăpastiă. Mai în đilele astea s'a sculat întregul sat Telega și s'a dus la acest ticălos, la acest popă, cu oușóre, cu puioșori cu uit și alte daruri, scii cum fac creștinii, și s'au rugat de el să le ridice o bisericuță în satul lor — cât de micuță. — ca să aibă și ei, bietii creștini un locușor,

unde să-și ingrópe pe morții și să-și boteze pe copii lor. Ei bine, dragi boeri. Ce credeți, că le-a răspuns popa? Ii a dat afara pe toți din casa sa, și a asmuțit câinii săi asupra creștinilor, . . . însă numai după ce le luase pușorii și cele lalte daruri și le pusese bine. Săracii români s'a plâns cu o jalbă la ocîrmuire; dar popa a aflat de asta și ce a făcut. A mers în stînga, a alergat în dreapta și la cele din urmă, bieții români fură aruncați cu toți în temnițe, ér sémânăturile lor de estimp să prăpădesc pe cîmp. . . —

„Hai, să lăsăm astea acum, și spuneți-mi decă ați făcut pe anul ăsta rënduieła la agiă.“

— Chiar alaltaeri am dus domnului Agă doue-deci de pungă de bani, adică sciți fie-care pungă de câte cincă sute de lei, cu totul dară de ce mi de lei. —

„Te mai indoiesci, cocóne Tache?“ întrebă capul satirgiilor pe ciocoiu.

„Ai dreptate; dar ascultă măi Radule, de și ved că te cunosc bine cu acești ómeni, totuș — să-ți spun drept, nu mă pot simți liniscit în mijlocul lor. Spune-le ce le-i spune, numai să ne lase, ca să trecem în pace înainte.“

— Ho, ho, nu te teme cocóne Tache! . . . nu ți-am spus că am fost vetaf la agiă! acești băieți nu vor fi dór atât de nebuni, ca să se lege de un om, pe care-l văd cu mine. No, căci am scăpat pe mulți inși din ei; întrebă-i numai, că ți-or spune; nici unul din toți n'ar fi scăpat de țepă, decă n'ar sciă să se pórte cu ómenii de la ocîrmuire. — Nu vom fugi de ei, ca nisce fricoși, ci tocmai dimpotrivă, ne vom da jos de pe cai și vom poposi aici, éta coala pe covorul cela de érbă verde, în umbra tufelor, cât de bine ne va prînde o mîncare sănătósă; acești flécăi ni vor frige o friptură, cum n'ai mai mîncat.“

— Bine, — replică Tache incuragiat prin cuvintele lui Radu, — dar de unde să luam acea friptură?“

„Apoi nu ți-am spus, că flécăi ni vor frige; adică un miel fript pe haiducesce.“

— Ce vorbești, dar cum frig haiducei mielul? —

„Las' că-i vedea, și mă prînd că vei dice bravo.“

La aceste cuvinte voinicul se întorse cătră ómenii săi, și chiamă pe doi dintre ei, cărora le dîse:

„Étă aici o poruncă de la diregătorie, mergeți călări în satul cel mai apropiat și cereți cincă miei grași, unt, oue, și vr'o cincă vedre de vin, decă vă vor cere bani, spuneți numai că este pentru prîndul ispravnicului. Decă nu vă cred, arătați-le acest révas, ér decă nici atunci nu vor face după cererea vóstră, atunci sciți voi de ce purtați iataganul.“

Acest ordin al comandantului pare astădi cam fabulos; cine ar crede, că s'ar fi întemplat vr'o dată asemenea lucru? — că slujbașii guvernului, plătiți pentru a ocroti averea ómenilor, să-și fi permis asemenea fillhării — dar vai, nu este de cât strictul adevér, și cine nu crede, cetéseă în condica arhivei Nr. 112 pagina 280 și apoi se va convinge.

Satirgiii plecară, ér comandantul lor, întorcându-se cătră hoți, le dîse cu vocea serbătoréscă:

„Voinici, coconul Tache Pângărescu, omul de casă al Măriei sale marele postelnic Andronache Tuzluc, voiescè să fie óspele vostru. Cu ce veți putea să-l ōmeniți?“

— Acum în clipa asta n'avem nimic, dar acceptăm pe fie-care minută să ne vină de la Ploiesci tóte cele trebuincióse. —

„Ei bine, decă-i așa, odihniți de o cam dată în colibele vóstre, vom accepta.“

Hoții se imprăștiară prin pădure, ér Tache și cu Radu se aruncară pe un covor turcesc, pe care-l ōntinseseră sub un pěr sêlbatic stufos, și începură a sufla nuorî groși din ciubucele lor în dulcele eter de Maiú.

După câțva timp se întórseră flécăii din ceta satirgiilor, impovărați cu merinde, care ar fi fost de ajuns pentru a sătura un regiment întreg de soldați. Și hoții se arătară éras, tăiară într'o clipă toți mieii, îi curățiră, ș'apoi îi cusură éras în pielea lor; apoi făcură un foc mare și aruncară mieii în el.

Tache care nu veduse încă asemenea procedură privi cu mirare la apucăturile hoților.

Intru accia întinsese unul dintre ei o pânzătură albă pe érbă; alții ferbeau mămăliga; alții coceau oue, curățeau cêpă și usturoiu; astea tóte le aședară apoi frumușel pe marginea pânzăturii, unde aveau să ședă óspeții.

Flécăii erau încă ocupați cu aceste preparative — când se auđi de o dată o pocnitură, par' că s'ar fi slobozit un tun. Tache tresări și sări în picere privind cu uimire imprejur, și punénd mâna pe iatagan; dar căpitanul actual al hoților, acelaș flécău cu care vorbise Radu căpitanul haiducilor, vedénd acésta dîse cătră Tache cu un zîmbet de mirare:

„Ce, cocóne, te-ai speriat?“

— Nu, . . . dar . . . ean spune, de unde vine pocnitura asta?

„Pocnitura asta, cinstite boerule, te poftesce să te pui la mésză.“

— Nu înțeleg . . .

„Ean privesce coala . . .“ dîse hoțul arătând spre doi dintre tovarășii săi, care tocmai scoseseră un miel din vâpăiele focului și erau ocupați a-l ōstropi cu o zémă de vin serată, pipărată și amestecată cu usturoiu. Pocnitura care îngrozise pe Tache venise de la acel miel; el se copsese și i se sfășiése pielea. Hoții-l ōudau și-l ōpunea într'o pânză, ca să nu i se pèrdă gustul.

Nu isprăviseră încă cu acésta gătire, când resună de o dată o altă pocnitură, însoțită de mai multe tot așa de tari, semnul, că toți mieii erau fripți.

Căpitanul hoților privi imprejur și întrebă apoi:

„Gata, băieți?“

— Gata, căpitane! —

„Poftiți la mésză, cinstiți boeri.“

Tache și Radu se lungiră pe ărbă lângă măsă intinsă; căpitanul de hoți șopti unuia dintre fărtați săi ceva la urechiă și se incolăci de cea laltă parte, față cu oșpeții săi lângă măsă, apucă mielul și-lu despica cu mânilor cu mare iuțelă în bucățele; apoi puse o ploscă plină pe măsă și dișe:

„Iubiți oșpeți, cinstiți boeri! să ne fie cu ertare decă nu vĂ putem omeni după placul: D-vĂstră.“ Oșpeții hoților se apucară de mâncat, și mâncară cu o poftă nespusă, inghițind friptura cu făliile, luând din când în când câte o cĂpă și câte un usturoiu ca șalată, și sugĂnd câte o dușcă din ploscă; vinul însĂ, care era în acea ploscă, era vin — de Cernătesci.

„Ei bine, — cum vĂ place friptura nĂstră?“

— De minune, n'am mâncat, de când sunt, carne așa de bună! —

„Cred đeu, cĂci n'ai avut încă prilej, ca să mĂnĂnci un miel fript pe haiducesce.“

— Să trĂiți, voinici! —

„Să trĂiți cinstiți boeri.“

După fripturĂ mai mâncară mĂmăligă cu unt și cu oue cĂpte.

Apoi se sculară de la măsă; Tache era cu chef. Uitase cu totul de frica, care-lu apucase la auzul doinei haiducesci.

Tache și cu satirgiu plecară, hoții se imprăștiară.

XVI.

CĂt dai.

Tache își propusese să ia revisia de la cap, adică se încĂpă la moșiile care erau mai spre fruntariile țerei, și se vină de-acolo din moșie în moșie, ărsănapoi spre Bucuresci.

El voia să ia în revisiune și pe țeraniu de la Comarnic, cum dișea el, pentru a exprima că voiesce să-și rĂsbune asupra lor; cu tĂte cĂ Duduca îi recomandase să se pĂrte bine cu romĂni.

Dar pré zĂboviseră mult în pĂdurea de la Țigănesci, și cu tot cheful sĂu, Tache totuș nu se prea incredea în prietesugul hoților, ci îi era puțin témă de ei și n'ar fi voit cu nici un preț să-i apuce nĂptea pe drum, cu tĂtă garda sa, de care începuse a se îndoi puțin, cĂci pré se avea bine căpitanul ei, cu hoții de codru.

Decise decĂ a se opri la prima moșie, care era Suciulita, și pĂnă unde nu mai era de cĂt mult vrĂo trei ăre, decĂ mergea bine.

Tache dete decĂ pinteni calului sĂu și merse urmărit de satirgiu sĂi, ca vĂntul tĂtă calea cĂt țĂnu pĂnă la moșia Suciulita, unde sosiră tocmăi la rĂvĂrsatul sĂrelui.

Ajuns acolo, Tache descĂlicĂ în curtea boerĂscă și ocupă cea mai de frunte odaie din casele boeresci. Apoi trimise să-i chieime pe vĂtaful satului și pe toți sĂtenii acolo în curtea domnĂscă, „ca să cerceteze cum se pĂrtă moșierul cu ei, și să se patrundă, decĂ în

adevĂr nu ascultă de porunca boerului a milostivului și de binevoitorului marelui postelnic Andronache Tuzluc, care voiesce ca toți clăcașii sĂi să trĂiească într'o deplină fericire.

AcĂstă faimă respĂnditĂ prin sat, era ca și când ai fi aruncat gĂteje ușcate pe jĂratec; dabia atinseseră a doua di de diminĂța rađele daurite ale sĂrelui vĂrful turlelor de la cele trei biserici din sat, când Ătă cĂ curtea boerĂscă era plină de romĂni de prin sat. Se înțelege, că nu venise nici-unul cu mânilor gĂle: unul aducea o gĂină, altul gĂsce, al treilea o ălă cu unt, al patrulea un ulcior cu lapte, al cincilea o strachină cu oue și veniseră cu toții, ca să se plĂngă împotriva arendașului. Toți acceptau cu rĂbdarea îndatinată a RomĂnului, se vĂđă pe boer, care venise să le facă dreptate.

După cĂtva timp se deschise ușa salonului celui mare și ciocoiul nostru apĂru în port splendid arnăuțesc de mĂtase cusut cu fire de aur, și cu o față, par' că ar fi fost un pașă turcesc. Se puse pe un scaun, porunci să-i se aducă cafeaoa și ciubucul. Incepu a sĂrbe cafeaoa slobozind din când în când câte un fum gros din ciubuc. Tot o dată scrută cu o privire seriĂsă mulțimea romĂnilor adunați.

În fine începuse cu un glas fĂrte prietenos: „Creștini buni. MĂria sa marele postelnic Andronache Tuzluc, stĂpĂnel nostru m'a trimis aici ca să ascult plĂngerile vĂstre și se vĂ fac dreptate, pe cĂt veți fi vrednici de ea. Spuneți-mi dară unde vĂ dĂre.“

RomĂniu dĂteră mai întâi darurile aduse în mânilor satirgiilor, silindu-se fie-care ca să fiă observat de boer. Apoi se scĂrpinară 'n cap, întĂrseră cĂciulile în tĂte pĂrțile și în fine începură — mai întâiu unul apoi toți de o dată, — a se plĂnge.

„Să trĂiești coconașule întru mulți și fericiți ani! bine că te-a adus Domnul Dumneđeu la noi, ca să veđi și se cređi în ce nevoie am cĂđut: vai cocĂne, acest țilhar, acest grec (arendășul moșiei) ne calcă în picere. — Mie, mie, mi-a luat boii ș'apoi vaca, sĂracul de mine; pentru o datorie de șĂpte-đeci de parale mĂ-a făcut una ca asta. — Pe mine m'a împrumutat cu douĂzeci de bĂniți de mĂlaiu, și Ătă cĂ acum își trei ani, de când i le tot plĂtesc, și încă tot nu i-am plĂtit, pĂcĂtosul de mine, și când am cređut, că am scĂpat de el, Ătă cĂ-mi ia boișorii de la plug și mi-i vinde; și mă lasă serac ca vai de mine. . . Mie mi-a necinstit casa. . . Pe mine m'a inhĂmat la car și m'a mĂnat în pĂdure să-i trag lemnele pe cĂrĂri, pe care boii nu putea să calce, și m'a făcut mai ticĂlos, ca pe un bou, cođĂne! — Pe mine m'a spĂndurat cu capul în jos și m'a ațumtat cu ardeiu roșu, și nu m'a slobozit pĂnă ce nu-i am dat un rĂboș, cĂ-i sunt dator cu trei-đeci de lei. — Mare chin a cĂđut pe capetele nĂstre cocĂne! strigară acum romĂni cu toții; trebuie să pribegim, cĂci Dumneđeu a luat tĂtă dreptatea din lume: arendașul ne jĂfuesce, zapeiul ne belesce de viț; domni plĂseci și slugile lor ne ung cu miere și

ne leg cu trupul gol de un pom, unde ne chinuesc albinele și țiuțarii, până ce dăm și cămașa noastră cea de pe urma.“

— Apoi bine dragi creștini! de ce n'ați alergat la mine, ca să-mi spuneți astea toate — țise Tache cu o față miloasă.

„N'am îndrăznit coconașule — o singură dată ne-am plâns cu o lăcrămașă dinaintea Măriei sale lui Vodă, și pe când ne asceptam să ne viă dreptate, étă că ne pomenirăm cu un cârd de arnăuți, care ne frânseră și ósele din trup. . . Deu lui Dumneșeu, nu mai scim ce să ne mai facem . . . să mergem la Turc să ne ucidă păgîni, ori să rămânem aici, ca să ne omórá grecul cu bătaia? . . . Ce-i drept și el e creștin ca și noi, își face crucea ca și noi . . . of, mai scim și noi ce să mai facem?“

Intre mulțimea de români cari se plîngeau erau patru ómeni care urlau și se văitau mai tare de cât toți cei-lalți, își băteau pieptul cu pumnii, își smulgeau pěrul și sărutau de nenumărate ori haina lui Tache. Dar tocmai acești exaltați aveau nisce fețe tilhăresci; Tache își recunoscuse îndată pe ómenii săi și-și făcu planul său. Dete drumul românilor cu cele mai frumoșe promisiuni, apoi făcu semn vătafului să vie lângă el.

— Să-mi aduci mai târziu pe acești patru români, care se plîng atât de amar. —

„Voi face după porunca D-tale, boerule.“

— Acum plécă de-aici, și chiamă-mi pe arendaș. —

„Să trăiesci cocóne, dar nu este a casă, s'a dus la tîrg.“

— Când se va întórce? —

„Omul scie când se duce, dér când se întórce, asta numai Dumneșeu o scie.“

Vr'o câteva óre după scena pe care am descris-o, Tache se afla în sala cea mare din casele boeresci, ședea încolăcit ca un Turc pe divan și trăgea din un ciubuc bogat fumul plantei aromatice din Arabia numită Gebel, care era un tutun arabic, aprețuit prea mult pe acele timpuri în România, căci avea un miros foarte plăcut.

Dinaintea lui Tache steteau cei patru români cu fețele de tilhari.

Tache scóse mai întâiu din fundul pieptului său, un nor de fum, pe care-lu înghițișe cu vr'o câteva minute mai înainte, și-lu suflă cu tótă puterea pluminilor sale în sus, — astfel încât se ureă până la tavan; unde forma nisce cercuri bisare, la început dese și deschise, devenind din ce în ce mai rare și mai albastre, perind în fine cu totul — apoi țise cu ifos mare:

„Ei bine băeți, acum suntem singuri, numai Dumneșeu ni este martor; spuneți-mi acum, de când este acest arendaș la moșic; cum stau pădurile, hanurile, cărcimile, morile; sunt în stare bună, hein?“

— Auleo, cât s'a mai jăfuit și s'a furat cocóne! —

Pădurea cu copaci mai groși de cât o bute de vin a vëndut-o arendașul, și ce n'a putut vinde din acești copaci a ars în povarna lui. Nu mai găsesci în tótă pădurea de cât bețe și nuele. Hanul s'a dărăpănat, plouă în el, ca și în circimă. Din iazuri grecul ia pe fie-care săptămână câte un car de pește și-i trimite la tîrg la Ploiesci.

— Drept să fiă astea toate! —

„Cum te vęd eu pe D-ta și D-ta pe mine.“

Ciocoiul porunci să i se aducă un cal de călărit, voia să se incredințeze la fața locului, dar luă cu sine pe cei patru români, pe vătaful, și doi satirgii înarmați. Mai întâi se duse la han și-lu găsi în adevăr în o stare deplorabilă; apoi cercetă circimile și morile, care și ele erau tocmai așa precum spusese români, și pădurea era cu totul devastată.

Să întórse la case și se puse a scrie pe o cólă de hârtie un proces verbal, constatând tótă starea miserabilă a moșiei, apoi puse pe preotul, pe fruntașii satului de iscăliră acel act.

Pe când se petrecea acesta în casa boerescă arendașul se întorsese de la tîrg și fu luat de o grózá până 'n adêncul inimei sale spurcate, când auđi de cercetarea, care venise pe el ca o furtună prăpăditóre; căci el în adevăr comisese toate acele abuzuri, pe care le constatase ciocoiul așa de curênd și cu atâta energiă.

Dar grecul isteț ascepta ca să rămână Tache singur; apoi se furișă în salon, se închină dinaintea ciocoiului, precum nu s'ar fi închinat cu mai mare umilință nici dinaintea unui pașă, și-lu hiritisi pe coconașul boer de fericita și de fericitóre sa venire.

Ciocoiul primi pe grec cu o față foarte severă fără de a răspunde ceva la complimentele sale și fără de a-lu pofti să ședă, inceptu:

„Este cu cale și cu dreptate ce faci D-ta chir Costache. Astfel indeplinesci condițiunile contractului Dumitale?“

— Dar bine ce rău am făcut, séu ce am greșit de te-ai supêrat așa de tare pe mine, evgheniotate.

„Ce — îndrăznesci să mai întrebă ce ai făcut; ean uită-te aici.“

Și Tache îi intinse actul.

Arendașul îl ceti și se îngrozi de suma cea mare de daune constatată acolo.

Ciocoiul observă gróza grecului, și țise cu vocea mai domólă:

„N'am ce-ți face, în restimp de douedeci și patru de óre trebuie să-mi numeri bani peșini suma arătată aici, căci de altmîntre am poruncă ca să-ți aduc o cétă de miliția ca execuția pe cap, care va sta aici până vei plăti banii. Alege-ți din doue, séu plătesci de voic, séu de nevoie, dar de plătit trebuie să plătesci.“

— Dar vai și vai cocóne Tache! Îț sărut mâunile! Mă lași pe drumuri, mă sărăcesci, mă pîrlesc . . .“

„Nu voi să aud d'astea, séu plătesci, séu trimiți ordinul să-ți aducă o sută de flécăi în casă; scii românesce?“

Grecul plecă capul și dîse după câteva momente de gândire cu glasul implorător:

— S'o facem după cum este drept și cu cale cocóne, căci e păcat de Dumneđu se mă aduci la sapă de lemn, om esci și D-ta. —

La acéstă conclusiune voi să aducă ciociul pe grec.

„Ei bine, — fie cum dîci. Paguba este de o sută de pungî. Cât dai?”

— Douedeći de pungî, cocóne, îť sărut mînile.

„Puțin, pré puțin — nu primesc!”

— Să fie dar treiđeći, ca să tăiăm vorba și tocméla.

„Mai puțin de cinciđeći de pungî nu primesc, audít-ai, nici o para fréntă mai puțin. Vrei? — orî trimit ordinul de execuțiune.”

— Of și vai — na — fie dar — răspunse grecul, desfășurâ șerparul cu care era legat peste mijloc și inceptu să-lu desnóde cu acea duióșie, pe care o resimite amoresatul când íș ia đioa bună dela amanta sa. Numără cele cinciđeći de pungî tot in mahmudele, dodecari, funduci și rubele pe mész, salutâ pe ciociu și părăsi odaia cu oftări amare; la ușă íș făcu trei cruci și se jurâ pe sfântul Dumneđu, că va beli acéstă sumă intreit și împătrit din pielea românilor sei.

A doua đî părăsi Tache moșia Suciulita și merse la altă moșie, unde urmâ tot ca și aici, apoi la altă și când era la rënd Bucovul, Tache strinsese deja doue sute de pungî.

(Va urma).

Despre inchipuirî.

De bună sémă ți s'a întemplat vr'o dată și D-tale, că intorcându-te de la un bal te-ai pus iute in pat pentru a lua dulcele repaos după atâta ostenelă.

Dar cu totă oboséla n'ai putut să adormi numai de cât, căci in memoria D-tale resunau diferitele arii, de horă, de vals, de cadril pe care le auđiseși, ba íť venea chiar a fredona hora Severinului de exemplu, séu valsul lui Avolo, séu cadrilul cutare. De bună sémă ți s'a întemplat acésta, căci sciu bine că ai o excelintă memoriă musicală. Dar pre cât este de adevérat acésta pre atât va fi și acea adevérat, că ai pățit-o și D-ta, ca in momentul când erai să adormi să-ți fi resunat la urechiă „Hora mare și voióșă să intinde 'n Severin“ cu acompaniament deplin de orchestră. Te apuci s'o fredonezi și D-ta de la inceput până la sférșit, veđi pe D-ra cutare cum zimbesce D-șorului cutare și íť dîci, dar bună memoriă mai am. Dar acum dragă amică, dîci D-ta, apostrofând iubita D-tale memoriă, acum este destul, nu mă veđi aici culcat in pat, lasă ciorilor balul. Nu veđi că sunt singur singurel, nici o domnișóră și nici un domnișor lângă mine, și har domnului, nici chelnerul cu foia sa de bucate și cu socotéla sa pipérată. — Étă, din nou incepte musica: „Hora mare și frumóșă se intinde 'n Severin“ acum insé in alt glas.

Ba đeu lucrul devine uricios. Acum te arunci pe partea cea laltă și voiesci să adormi. „Hora mare și frumóșă să...” reincepe in D-ta acum din Mol, neobosit de la inceput până la sférșit, tot in glasuri noué, in tempuri noué, cu variațiuni diferite, câte și mai câte. Când auđi „Hora mare“ cu voci de copii, când cu trâmbițe și surle. Acum auđi melodia ca din un fagot, acum din contrabas, acum din flaută. Te ridicí supérat. Injuri tóte horele din lume, ba chiar Severinul nevinovat, și te duci de beai un pahar de apă. In zadar, nefericitule, Hora din Severin nu te lasă, nu te părăsesce. Acéstă melodiă ți se pare acum scárboșă. Sângele incepte a-ťi ferbe, dar dracul musical care zace in D-ta te muncesce mai departe până la nebunie și in gróza D-tale incepti o altă melodiă, decă să póte vr'un marș funebru numai ca să năbușesci hora nesuferită.

In fine după o luptă grozavă ai izbulit. Oboséla a invins pe dimonul musical. Adormi pentru a te scula a doua đî cu trupul sfărâmat și réu dispus. Ai pățit-o vr'o dată așa?

decă ai pățit-o apoi să scii, că acésta a fost o inchipuire, inchipuirea musicală.

Altă dată șeđi comod și bine dispus in cafenea, cu o țigaretă intre degete, sorbind o cafeluță, nemțescă séu turcescă, după gustul D-tale, și după localitate. Tot odată cetesci in un jurnal din întemplare rubrica „fapte diverse“ unde găsesci o notiță, că erî a trecut la colțul cutărei strade o căruță peste o muiere, care a și murit indată, in urma ei rămân trei copilași. Íť pare réu de acéstă întemplare, să ințelege, căci dór esci cu inimă și cu suflet, dar in un oraș mare, să presupunem, că locuesci in un oraș mare, acolo đeu se întemplă asemenea lucruri adese ori. De ce n'a fost cu mai multă băgare de sémă muierea, mai cu sémă sciind că are trei copilași. — Céseca s'a golit, țigaretă s'a prefăcut in cenușe și scrum, íť faci altă, o aprinđi, plătesci și te duci. Abia ai făcut vr'o trei sute de pași in stradă, auđi in dosul D-tale strigăte! Un cal a fugit cu o căruță! Étă dobitoicul infuriat. Toți se lipesc cu țipete de păreții caselor dimprejur, animalul trece ca un fulger pe dinaintea D-tale și étă că acum ți-a pierit din ochi. Numai cocierul speriat fuge plin de sudóre după el. Indată íť reamintesci, tremurând încă de gróză, femeia care a fost erî sdrobotită de o căruță și care a murit. Faptul cumplit cu tóte amenunturile sale ingrozítóre ți se presintă dinaintea sufletului. Par că le veđi tóte. Veđi cum acel cal a sdrobotit nu numai o singură muiere ci un șir întreg de nefericiți, cum îi a trîntit de pamént, unde se svircolesc acum in sângele lor. Creerî D-tale sunt apucați de o améțelă, anima ți să opresce, nu mai bate, ai voi să sbierî, să cađi la pamént și fugi in grabă ca să veđi, — cum in procsima stradă calul infuriat stă tremurând dinaintea trăsorei sale incungiuurat de ómenî. Nici măcar o muscă nu fusese vătămată, nimic nu s'a rupt de cât ici coela ceva la trásură. — Și asta-i inchipuire, dar inchipuire dramatică.

Sunt și inchipuirî ale nasului. Cređi că miroși un lucru care nu exhală nici un miros, pe care insé il veđi. Adese-orî simți cu nasul și lucruri la care numai te gândesci, și speranța de a avea la prânđ o friptură de vițel íť gidilă deja nasul cu profumul delicat și bine venit. Avem și o inchipuire a ochiului, care inșelă adese-orî pe amoresați și pe pictori.

Este cunoscut că există o inchipuire a simțirei. Apropiă-te cu degetul intins de o persoană, care să gîdilă séu care este nervoasă, amenință numai o parte delicată a trupului séu, și acea persoană va țipa séu va ride, fără ca să te fi atins de ea.

Ah, noi pămîntenii suferim cu toții de inchipuirii, parte de inchipuirii sensuale, parte de suprasensuale. Tótă miseria noastră precum și tótă fericirea noastră, nebunia noastră, precum și virtutea noastră nu este fondată de cît numai pe inchipuirii, purcede de la inchipuirii séu se sfîrșesc cu ele.

Ómenii sunt cele mai inchipuite ființe din tot universul.

En spune, decă diplomatul nu și-ar face de mai nainte o iconă intrégă despre combinațiunile sale audace cu consecințele și efeptele lor — decă comandantul nu și ar reprezenta mai întăiu: că astfel ér nu altmintrea va trebui să invingă, — decă nu și-ar inchipui mai întăiu in anima sa implută de speranțe, in creerii séi visători, decă nu și-ar depinge, nu și-ar reprezenta ca și cum ar exista: comerciantul profitul, artistul opera de artă și gloria sa, inventatorul deslegarea problemei sale, filosoful deducțiunile sale, marinarul audace țelul călătoriei sale bune, — ce ar fi toți acești ómenii? Ce ar eși din tótă rîvna noastră?

Inchipuirea este pânea noastră spirituală, cea de tóte ăilele, este ăina jocurilor noastre de copii, mângăetórea bătrînețelor noastre, ea ne supéra și ne amuseză, ni este sclavul și tiranul nostru; ah, inchipuirea din noi suntem noi inșine, și când ea să sfîrșesc in noi, am ajuns la propria noastră nimicire.

Ea este care l'a făcut poet pe Alexandri, care a dus pe cutare nefericit in casa de nebuni; n'avem in cătrău, orî trebuie s'o invingem orî să fim învinși de ea. Este prea lesne de a cădea sub stăpînirea ei, și jertfele inchipuirei pe tóte cămpurile vieței formeză legiuni întregi, toți nemulțămiiții sunt sclavii ei, toți réu cunoscuții martirii ei; toți inghîmfații proștii ei. Fie-care dorință, orî-ce speranță, ba tótă voința manifestată in noi, sunt insoțite de — inchipuire. Este insé fôrte greu de a o stăpîni, de a o sili a fi servitórea noastră. Trebuie să fi exersat in tratarea ei, trebuie să poseđi pentru dînsa adevératul cuvînt de vrăjire, să o opresci la timp, ca să nu te

muncéscă, ca hora Severinului, ca să nu te facă să veđi sânge in loc de noroiu, să miroși lucruri, cari nici nu există, să veđi rosa, ceia ce-i portocaliu, pe scurt să nu te facă a trece de nebun, de și esci in tótă firea ta.

Lucrul cel mai réu, dar tot o dată și cel mai bun este, că inchipuirea noastră nu este tot de a una neresonabilă, ci din contră adese-orî fôrte justă; écă dară, că există tot atît de bine inchipuirii false ca și juste și că-i tot atît de réu de a le avea la timp nepotrivit, precum este de réu de a nu le avea la timpul potrivit. Erórea noastră principală este că adese-orî considerăm inchipuirea noastră falsă de justă, și pe cea justă de falsă.

Așa să face că ómenii cei mai inchipuiți se cred de cei mai neinchipuiți, și că așa numiții cugetători exacti nu voiesc să concédă, că inchipuirea ar avea vr'o putere asupra creerilor lor cumpetați. Nu este lucru greu pentru o minte sănătósă de a distinge sonurile, simțirile inchipuite și dureri fizice imaginare de cele adevérate; dar a distinge fericirea, speranța, virtutea imaginară și adevérul inchipuit de cel adevérat, a le prețui după adevérata valórea lor, nici mai mult, nici mai puțin — étă in ce constă ințelepciunea, o ințelepciune basată pe o internă demnitate morală, pe rațiune și recunóscere de sine însuși, o ințelepciune de care fôrte puținii muritori au fericirea de a se bucura.

D'aceia it propun iubite amice, că cel puțin noi améndoi, considerând imprejurările și de óre ce intru cele lalte suntem ómeni raționabili, să ne declarăm cu tótă sinceritatea și in public de ómeni cu totul inchipuiți. Că ăeu mult-i bine când scie omul ce este. Er decă vei avea inchipuirea, că aceste reflexiuni să vor ceti de o sută de miil de români și grațioase româncuțe, doresc ca acéstă inchipuire să fiă justă, cu tóte că mă tem prea mult să nu fiă prea falsă, căci cea mai mare parte dintre conaționaliștii nostrii is inchipuesc, că este cu mult mai salutar pentru spiritele D-lor, de a ceti in orî-ce altă limbă, de cît in cea românescă. In acéstă privință sufer și eu de o inchipuire fanatică. Adică ved că literatura românescă este prea puțin sprijinită și totuș im inchipuesc că acéstă stare rea nu va putea dura mult timp. Qui vivra, verra ăice Francesul, adică: cine va avea ăile, va vedea.

Noțiuni de estetică.

(Continuare.)

XII.

Acum după ce ne-am înțeles atît asupra nascerii ideilor artistice, cît și asupra manierelor de representațiune și de concepțiune, putem să trecem la artele singulare. O clasificățiune exactă a artelor nu să póte face din causa transițiunei unei arte in alta, căci d. e. arta teatrală este compusă din mai multe arte; pictura nu se servește numai de forme, ci și de colorii, decî nu cuprinde in sine numai arta desemnului, ci este desvoltată la mai mare perfecțiune prin colorii; — căci arta reliefului trebuie numerată in parte deja la sculptură, fără ca să corespundă pe deplin artelor plastice. O distincțiune principală constituiesc mai întăiu simțurile, cu care concepem representațiunea sensuală a frumosului. Organele pentru fru-

mos nu sunt insé simțurile de a doua mână: pipăitul, mirosul séu gustul, ci sunt simțurile cele mai nobile și cele mai spirituale: auđul și vederea. Prin vedere dobîndim intuițiunii despre lumea externă, prin auđul intuițiunii despre lumea internă, dar atît intuițiunile externe cît și cele interne să inaltă prin fantasiă la idei. Poesia este mai cu sémă arta sensului intern, fiindcă međiul sensual prin care represintă viéta; nu este alta de cît un međiu spiritual, căci se compune din imaginile fantasiei reprezentate éráși pentru fantasiă. Pentru sensul extern, poesia, ce-i drept, are necesitate de cuvinte, dar ființa ei nu consistă numai din cuvintele și nici din sonurile însăși, ci din representațiunea spirituală, care să manifestă prin cuvinte. Este dară fals de a numéra poesia între artele

sunătoare. Musica are de a face mai cu semnă cu tonuri, adică cu sunete de-o înălțime fixă, intru cât excită aceste simțirile sufletului, dar dă mâna cu poesia, înălțându-o și fiind înălțată prin ea. Retorica se folosește mai cu semnă de cuvânt, dar tot o dată se aliază cu elemente poetice și musicale. — Acele arte, care se adresază mai întâi către sensul extern, represintă obiectele lor séu pe plan séu plastic adică in formă de corpuri. Cele care le represintă pe plan sunt artele desemnătoare, numite in general pictură. Arta gravurei considerată din punctul de vedere al esteticei nu este diferită de așa numita artă de desen, căci nu este deosebire esențială intru executarea cu creionul, séu cu boldul de gravură, séu chiar cu orî ce alt bold. Umbrirea formeză tranzițiunea de la desemnat la pictură, umbrirea este deja pictură cu o unică colóre. Tóte artele desemnătoare lucréză asupra simțului estetic prin ochi după legile simțului vederei și desemnul este fundamentul acestui efect. — Architectura și sculptura represintă frumosul in forme trupesci, și in această categorie trebuie numérată și mimica (represintarea corpului omenesc prin gest expresiv) precum și arta grădinăritului, care să ocupă de represintarea și gruparea frumoasă a plantelor.

Aceste arte stau tóte in o strinsă legătură unele cu altele, căci nu există, propriu ȓis de cât o singură artă și frumosul este unic, manifestându-se in diferite chipuri; însă fiecare artă singulară cere cu tóte acestea, ca să se respecte particularitatea ei și terenul ei să nu fie ocupat din partea unei vecine. Astfel gustul francez a păcătuit in contra artei grădinăritului amestecând in ea formele și conturile arhitecturii; astfel să atacă încă și in ȓioa de astăzi poesia și musica de aceia care voiesc s'o degradeze la o simplă pictură de tonuri.

Elinii, care cu fantasia lor vivace intrupau și contemplau orî ce ideeă mai înaltă ca o ȓeitate, represintară și artele sub chipul celor noue muse. Musele (Pierinele, Camenele) erau ficele ȓeului-tată, adică ale lui Joe și ale Mnemosynei, ȓeitei aduceri-a-minte. Ele veniră cântând și jucând indata după nascerea lor in Olymp, unde Joe le înălță la demnitatea de ȓeite. Aceste feciore grațiose să represintă in pictură cu cununii de dafini și de rose, séu cu penele pe care le luase de la sirene, adică de la feciorele de mare grațiose dar crudele. Acestă este semn fórte caracteristic in chipul muselor. Frumsetea are in adevér trebuință de excitațiune sensuală, dar ea o spiritualizează și o nobilizează. Sirenele însă amăgeau numai pe muritorii, sonorile și cântările lor erau admirabile, dar era musica sensualități fără nobleța spiritului. Eță cum distingeau Elinii. — Sirenele, care căpătaseră aripă de la ȓei cu ocasiunea când merseră să caute pe Proserpina furată, punându-se la intrecere cu musele, fură invinse de ele. Musele le rupseră penele și se impodobiră cu ele in semn de isbândă. — Elinii considerau poesia de prima și cea mai esențială artă, care revérsă lumina și strălucirea ei asupra tuturor celor lalte domeniuri de artă. Apolon, ȓeul sórelui, ȓeul poeziilor, era protectorul suprem al muselor. Numele celor noue muse era: Klio, ȓeita istorii, Melpomena, a tragediei, Thalia, a comediei, Kalliope, a cântărilor eroice, Terpsichora, a dansului, Euterpa, a muzicii, Erato, a cântărilor de amor; Urania, a stelelor; Polyhymnia, a oratorilor. D'acii se vede

că Elinii împărțind artele considerară mai mult ideeă de cât mijlocele de execuțiune. Artistul care cioplea un erou tragic in pétră servea pe Melpomena tot așa ca și poetul unei tragedii. Trebuie să cunoșcem scrierile celor anticii, pentru că să cunoșcem intregul domeniu peste care stăpenea o singură Musă. Tocmai cu mult mai in urmă să stabili împărțirea celor șapte bele-arte: architectura, sculptura, pictura, musica, poesia, retorica și dramaturgia; noi vom urma după această împărțire și ve vom conduce prin ținuturile tuturor artelor.

XIII.

Să ne ocupăm astăzi de architectură adică de arta clădirei, a edificării. Sperăm că veți recunoșce peste puțin, de câte plăceri să lipsese cineva, decât nu contemplă cu destulă atențiune capurile de operă ale acestei arte, sub pretext că nu să pricepe la ele.

Fie-care edificiu servește mai nainte de tóte unui scop real, implinesce o trebuință externă. Inse numai ore-care edificii; casele simple de locuit, hambarele și magazinele se mulțămesc cu atât; la multe edificii publice, bună oră la biserică, scoli, teatre, musee, edificii de stat, gare, și chiar la unele case de locuit putem observa o architectură, care n'are nici un amestec cu scopul nemijlocit al edificiului. Din timpurile cele mai vechi omul nu s'a mulțămit, ca să zidescă numai amésurat trebuinței séu scopului. Cugete mai înalte de cât cele ținute asupra proximéi trebuințe, idei de evlavie, de iubirea patrii, mișcări morale și culturale, aceste împreună cu dispozițiunea sa către artă înăscută fie-cărui om și cu rivna sa neresistibilă de a forma și perfecționa, il conduseră și-lu imboldiră a trece la edificii sale peste scopul curat, a le inzebra cu ceva, care stă de sine dasupra acestui scop, a clădi cu un cuvânt: frumos. Astfel clăditul deveni o artă liberală. Mai lămurit să vede această la biserică. Aici crează una din acele idei formătoare și adică cea mai sublimă din ele, ideeă lui Dumnezeu; scopul edificiului rămâne puțin considerat, ceia ce să dovedesce mai cu semnă la templurile anticilor care nu serveau, ca bisericile noastre, pentru intrunirea comunei, ci se considerau numai ca locuințele ȓeilor, imaginea cărora se aflau in ele. Eță pentru ce să manifestă particularitatea arhitecturii unui popor mai lămurit in edificii sale cele sacre. Căci tot așa precum se formase in diferite chipuri ideeă ȓeii în intuițiunea popórelor, tot astfel se deosebese și modul lor de clădire, adică stilul de clădire.

Să privim mai întâiu la deosebitele popóre ale orientului. Indiia in clădit doué feluri de templuri. Ei săpară suterane gigantice, scobind stâncele, prefăcându-le in templuri cu părății încărcăți de icóne și redēmând tavanul pe stâlpi grosolanii, pe cari îi lăsau acolo când scobeau stâncele; cele mai insemnate construcțiuni de această natură să găsesc in Salsette, Elephanto, Ellora. Orî apoi clădiră templuri in liber. Astea sunt acele mase de clădiri compuse din cele mai arbitrare părți architectone, grămădite la înălțimi colosale și cunoscute sub numirea de pagode. Colosalitatea este semnul caracteristic și al arhitecturii asirice și babilonice. Să ne aducem a minte de palatele uriașe din Ninive, de clădirea uriașă a lui Nabucodonozor in Vavilon, de acele terase ridicate pe boltituri gigantice până la ceriuri, care purtau pe de o parte gră-

dini și dumbrave, și pe care poporele orientului le arăta cu multă mândria streinilor sub numirea „grădinelor suspendate“ ale Semiramidei, și în fine toți ne aducem a minte de templul uriaș al zeului Bel, de acea construcțiune minunată, cu o basă pătrată de 600 de urme în lung și 600 de urme în lat, pe care se ridica un turn în opt etagiuri piramidale la o înălțime de aproape 600 de urme, adică de „turnul Vavilonului.“ Sfârșiturile arhitecturii persiane, care se găsesc în diferitele reședințe ale regilor persiani, în Susa, Persepolis, Pasargade arată o contopire a mai multor stiluri de clădire în un stil nou.

Arhitectura egiptiană ne arată cele mai vechi monuminte de pe întregul pământ, faimoasele piramide, monumentele de înmormântare ale faraonilor egiptiani. Aceste clădiri puternice coprind în adevăr în simburile lor, în o cameră de înmormântare, sarcofagul domnitorului. Cele mai mari trei piramide se află la satul Gizeli în apropierea Cairului, și cea mai mare între ele este piramida lui Cheops (Chufu). Ea măsoară acum 420 de urme și are o bază fundamentală de 746 de urme cuprinde dar un teritoriu de aproape 20 de iugăre (holde). Înălțimea ei originală, trebuie că a fost ca de vr'o 480 urme, vârful i-a căzut. Turnul catedralei de la Strassburg, decă ar fi așezat în piramidă, d'abia s'ar zări puțin la vârful și biserica sântului Petru din Roma, ar încăpea pre bine în ea. Cuprinsul întreg al masei sale se prețuiesce la 90 milioane de urme cubice; cu petrele din care este clădită s'ar putea face un zid jur împrejurul Spaniei. Aceste piramide s'au zidit de bună seamă în al treilea mileniu înainte de Chr., pe când Memphis era reședința domnitorilor egiptiani. Dispozițiunea templurilor egiptiene a primit o formă fixă cam de la mijlocul mileniului al doilea. Cele mai imposante rămășițe din ele se găsesc sub sfârșiturile Thebenului „celui cu o sută de porți,“ care mai în urmă fu orașul regal al faraonilor, adică templurile împrejurul de Luxor și Karnak. Ziduri de împrejmuire uriașe, urcându-se peșș, închideau jur împrejur spațiul templului. De ambele părți ale porții înalte și înguste se ridicau nise edificii în formă de turnuri, așa numitele pilone. Înaintea lor steteau o păreche din acele colone țuguiate, cu numele de obelisc, er o aleia lungă formată de sfinxii, nise figuri de pētră reprezentând un animal cu cap de om și pus pe brânci, conducea la această intrare. Prin pōrtă intrai în o curte externă împrejmuită de colonne, de acolo une-orî prin o a doua păreche de piloni în o a doua curte de colonne, apoi în o colonadă vastă, și apoi în fine în sanctuarul deschis numai sacerdoților, unde se afla Amun (Ammon) pe tronul său în o obscuritate misterioasă. Remarcabilă este originea columnei egiptiene. Ea imităză o flōre cu numele lotos. Tōte părțile templului egiptian, păreții, columnele, obeliscurile, erau pline de icōne, care reprezentau, unele ceremonii religioase, altele fapte vitejesci ale faraonilor, și între ele să vedeau nenumărate semne din sacra scrisōre misterioasă a egiptienilor, cunoscută sub numele de ieroglif. Ele de mult timp nu mai sunt ieroglife. Monumentele una după alta au fost silite să-și divulge secretele lor păstrate în decurs de milenii, de când s'a aflat cu ocaziunea campaniei lui Napoleon la Rosette faimoasa tablă de basalt, care cuprinde de trei orî și anume în ieroglife, apoi în scrisōrea obișnuită a egiptenilor și apoi în litere elinesce unul și același text, pre-

sentând astfel prima cheie spre decifrarea acestei scrieri minunate.

Caracterul comun al arhitecturii egiptiene precum și a tuturor celor lalte clădiri orientale este: mărime gigantică și splendorē imbătătoare. Astea erau mijlocele prin care stăruiau acele popore de a atinge impresiunea sublimului și de a intrupa în animele lor neincăpătorul mister al deității. D'abia în edificiurile sacre ale Elinilor a ajuns arhitectura la frumsețea cumpetată și la lămurirea simplă, la o frumseță, care n'a fost întrecută și nici va fi întrecută vr'o dată, fiindcă numai ea este în sine adevărată și harmonică. Căci frumsețea este ca adevărul; precum nu pot fi mai multe adevăruri, așa nu pōte fi de cât o singură și unică frumseță; varietatea își are locul său numai la neadevăr și la nefrumos.

Planul original al templului elin era un simplu cadrat; acesta forma ceta templului, locuința zeului, în care se găsea imaginea sa, expusă spre venerațiune. Dar templul nu s'a mărginit nici o dată la acesta cea mai simplă formă a sa. De mult încă să adăgira prin prelungirea păreților laterali înainte un spațiu deschis format prin douē colonne, care purta un acoperemēt, și în derăpt tot asemenea; mai târziu aceste să prefecură în o colonadă care mergea jur împrejurul templului, apoi să mai adăogi o a doua colonadă împrejurul celei din tâu, și în fine să introduse chiar în interiorul celei o colonadă, dasupra căreia se înălța încă o galeria de colonne, lăsându-se acest spațiu din mijloc fără acoperemēt, astfel încât lumina să vērșă de sus înlăintru. Fie-care templu era așezat pe un postament de trepte înalte, care nu trebuie luat drept o scară, căci scopul său este de a posa edificiul sacru pe un punct mai înălțat. Ca cement esențial al întregii schele arhitectonice apare columna. Ea nu trebuie să fiă considerată ca un mēdular pasiv, oprimat, ci ca un membran activ, sprijinitor. Nici o columnă nu exprimă această atât de lămurit și atât de frumos ca columna elină. Mai întâiu prin faptul că se suptiează spre vârful ei. Să ne inchipuim că columna ar fi de jos până sus tot de o grosime; ochiul atunci ar putea să lungece pe liniile paralele tot atât de lesne în sus ca și în jos. Columna cu vârful suptiat silesce însă ochiul a merge mereu și tot de-a-una de jos în sus. Acestă impresiune a creșterii să mai sporesce prin canelură (scobitură.) Să ne inchipuim corpul columnei de tot neted, atunci ochiul ar putea merge tot atât de lesne orizontal împrejurul columnei ca și perpendicular de jos în sus. Scobiturile însă, care despart columna jur împrejur, silesce privirea a merge numai în sus. Pe colonne zac nise lespeși mari, care la împreunarea lor presintă aspectul unei bērne, a așa numitei architrave. Dar lespeși nu zac de a dreptul pe colonne, căci atunci ar părea, ca cum columnele s'ar infunda în această bērna, er nu ca cum le-ar purta. Columna trebuie să aibă un umēr la care să sfârșescē sprijinul și începe purtatul. Acestă juncțiune să execute prin capitol. Dasupra architravului se ridică apoi o fresă, care ascunde bērnele acoperișului etc. Păreții celei n'au nimic a face cu sarcina purtatului, ei se presint ca un covor suspendat, pentru a închide spațiul sacru dinaintea privirelor profane.

În decursul timpurilor s'au dezvoltat trei stiluri la Elini, stilul doric, ionic, și corintic. Columna dorică n'are postament

ei zace de-a-dreptul pe baza ei. Ea este tare suptiată inspre vârf, are 16—20 de canelure, și astea sunt cu mărgini ascuțite dar puțin scobite. Capitolul are cea mai simplă formă, ce se poate inchipui; nu se găsește la el nimic de prisos. Un inel subțire termină mai întâiu columna, apoi urmează, în formă rotundită piesa de joncțiune și deasupra mai zace, pentru a mijloci tranzițiunea între rotund și muchiat încă o lespedă, care trece peste piesa rotundită. Fresa dorică este compusă din triglife și metopii. Triglife se numesc nisce lespezi de piatră cu creștături, menite de a reprezenta capetele de bîrnă, care ar trebui să zacă îndărăptul lor; metopii la început erau deschise, dar mai în urmă se acoperiră, de când se luase obiceiul de a se pune vase sacre în spațiile goale. Cele mai frumoase probe ale stilului ionic, sunt templurile zeiței victoriilor „Atena” și erechtheionul pe castrul ateniens. Columna ionică este așezată pe un postament, are până la 24 de caneluri adânci. Piesa de joncțiune este în amândouă părțile încirgată ca un mîlec, și se numește voluț. Architravul este descompus în trei părți, capetele lor stau una peste alta, fresa este netedă, câte o dată ornată cu guirlande. Columna corintică se deosebește de cea ionică prin capitol. Capitolul corintic este investit cu frunză. Columna ionică este ușorică dar și puțin molatică, dar încă mai puțin serioasă este columna corintică. Impresiunea ce face însă arhitectura dorică este lămurită și energică. Aici mai că uităm de materia cea moartă, fiind îndemnați a crede că avem dinaintea noastră o făptură organică plină de viață, căci nimic nu lipsește și nimic nu-i de prisos. Să ne reprezentăm acum acest templu, făcut din marmură albă, lucind în podoba de aur și de colorii, pe architrav zugrăvit un meandru (o bordură a la grecque) ca o panglică ușorică și cochetă, creșteturile în triglifii, acoperite cu un roșu viu, metopii, împodobite cu sculpturi de marmoră care resar de pe câmpul cafeniu, sus jur împrejur statue de marmoră, care contrastază cu mult efect în contra planului albastru volutele capitolului ionic daurite, . . . să ne clădim acest templu la țermul riului, în dumbrava de măslini, seu sus pe vârful măguri în lumina energică unui peisagiu sudic și strălucind în lumina sórelui matinal — ș'apoi să spunem, decă nu ne suride o limpedime, care nu are în sine nimic, dar nici o urmă din acel mister supranatural, pe care ar voi să-lu represinte templul oriental.

Arhitectura elină, la cele din urmă, a îndrăznit și ea, ca și cea orientală și cea egiptiană, să înlocuiască columna cu chipul omenesc. Pe erechtheion se află de o lature o mică antihală, a cărei acoperiș nu este purtat de colonne, ci de șese-trupuri frumoase fecioresci. Êtă de unde se trage acest obicei. La o procesiune sêrbătorească, care în sêrbătorea Atenei percurse stradele capitalei luă parte și o cêtă de feciore, care ducea în cap corfițe cu flori și cu fructe. Aceste fetițe se numiau Karyatide. Precum își vedeau acolo cu seriozitate evlavioasă de oficiul lor, astfel le-a reprezentat artistul cu grație simplă. Corfița cu flori a devenit ca de sine capitolul, culetele hainei represintă canelura.

XIV.

Românii au împrumutat și arhitectura, ca toate cele lalte arte ale lor de la Elinii, dar o înavuțiră cu un element care

era particularitatea lor din timpurile cele mai vechi și care pentru dezvoltarea arhitecturii, era menit a dobândi cea mai mare însemnătate, construirea boltituri. Acastă constă, cum ne putem convinge la ori ce ferestă boltită, din legarea a unor petre țuguiate, care toate apasă în jos și se suportă astfel una pe alta. Cea mai simplă formă a boltituri este boltitura arcuită, care legă două ziduri paralele una cu alta, o puteți vedea la ori ce arc de pod. Când d'asupra unei clădiri pătrate se încrucișează două boltituri arcuite, atunci se nasc boltituri încrucișate. D'asupra unei clădiri rotunde boltitura devine cupolă, d'asupra unei firide semicercuale (apsis) semi-cupolă. Boltitura având o putere cu mult mai mare de cât columnele, arhitecții romanii fură în stare a clădi trei, patru etagiuri, unul peste altul. Dar ce-i drept, sistemul elin de colonne, care se aplică pe din afară își perdu însemnătatea sa cea adevărată, și se degradă la o simplă decorațiune. Căci cu totă splendoria lor pentru ochi, cu totă aplicarea lor atât de strălucită la clădirile profane ale Romanilor, teatre, circuri, palaturi, băi, acuaducte și arcuiri de triumf, le lipsea acel adevăr intern și acea unitate, podoba templurilor elinii. Nu puteau de cât să înșele în mod agreabil ochii, mai cu sémă atunci, când etagiul întâiu era decorat cu colonne dorice, cel de mijloc cu ionice, și cel de sus cu corintice împreunându-se astfel înălțimea mai mare a edificiului cu eleganța și cu ușurătatea.

Din secol al patrulea, de când prin imperatul Constantin se înălțase creștinismul la rang de religie de stat, de atunci și arhitectura se puse pe față în serviciul ei. Dar ideile cele nouă pe care le aduse religiea creștină, împrumutată formele lor de la antica, care se prepădea cu incetul. Aprópe un mileniu arhitectura vechiă-creștină se mulțami cu aceste forme, pe care le variă în nefinit. Ecclesia creștină, care nu trece, ca templul păgân, de locuința zeului, ci care este menită de a servi comunei drept loc de întrunire, se născu din transformarea unei clădiri profane de păgâni, liniamentele structurei, multe detaiuri ornamentale, le defe arhitectura antică, dar lămurirea vechiă și stilul canonic se perdu cu totul.

Forma originară de la care au purces toate edificiurile ecclesiilor creștinesci, este basilica. Stoa basilicii seu hala regală (numită după cel mai înalt funcționar ateniens, după arhonul basileos) putea în adevăr să transfere numele seu asupra unei clădiri destinate la închinarea lui Christos, la regele tuturor regilor. Acea stoa era un spațiu oblong încungiurat jur împrejur de colonade, care erau împrejmuite de un simplu mur, spațiu cel mai mare din mijloc, care era fără acoperiș, dar încungiurat de cercuri acoperite în două etagiuri, era deschis tirgului și comerțului. La una din lăturile înguste ale oblongului era un semicerc, pe care te urcai peste câteva trepte. Acastă tribună era ședul judecătoriei (de unde derivă cuvântul tribunal). Pentru scopul creștinesc se schimbă în ședul presbiterilor (presbiterii) și în mijlocul ei, d'asupra mormântului să făcu altarul, ér în dosul lui se puseră tronul episcopului, catedrala (de unde derivă numirea catedrală pentru biserică principală) și stranele preoților. Columnele, care în basilica elină despărțeau tribunalul de hala comerțianților fură delaturate, pentru ca credincioșii, care primiră locul lor în mijloc, să pótă vedea altarul. Locul din mijloc

să acoperi cu un coperiș înalt. Altarul era spre răsărit, intrarea principală în fața altariului și avea o tindă cu o curte (atrium). Pentru a da altariului (sanctuariului) mai mare întindere și mai mare demnitate să lărgească locul dinaintea altariului, așezându-se acolo unde se împreună spațiul care merge de a lungul cu spațiul care merge de a latul o boltitură din un părete în cel lalt (arcul de triumf). Serviciul divin aduse în sine întocmirea horelor arangiate în ambele părți dinaintea altarului și destinate pentru cântăreți. La un capăt se așeza amvonul pentru evangeliu, iar la cel lalt capăt amvonul pentru apostoli. Dar erau și biserici în care se aplica și forma cupolică, cea ce se vedu mai întâi la așa numitele baptisterii, care aveau în mijloc cazanul de botez.

Cea mai veche și mai grandioasă dintre basilice este biserica St. Pavel clădită la Roma spre sfârșitul secolului al patrulea sub domnia imperatului Teodosie. În anul 1823 s-a distrus prin

un incendiu. Mai târziu fu reconstruită dar păcat că nu s-a observat cu exactitudine formele originare. Ea este despărțită prin patru șiruri de câte două-șapte de colonne de granit în cinci despărțituri de a lungul. Prin un arc de triumf înalt care zace pe două colonne gigantice intrăm în spațiul lărgit dinaintea altariului. Păreții toți sunt împodobiți cu mosaicuri și picturi faimoase.

Basilicele din Ravenna, reședința ulterioară a imperiului roman de apus sunt lipsite cu totul de spațiurile lărgite de dinaintea altariului, dar au din contră o clopotniță separată, care se ridică în partea spre apus a edificiului, în formă cilindrică egal de grosă de jos până sus, până la acoperișul bisericii. Cel mai însemnat dintre monumentele păstrate în Ravenna este biserica Stlui Apollinare, clădită în prima jumătate al secolului al șeselea.

(Va urma).

Foi din memoriile sërmanului vicar parochial de la Wiltsbire.

(Fine.)

In 26 Decembrie.

Etă două zile pline de amărăciune! De când sunt nu mi-au fost sërătorile de crăciun atât de grele. Am rostit cele două predică ale mele în două zile de cinci ore în patru biserici deosebite. Drumul la sate era grozav. Timpul și vântul detestabil. Incep a simți bătrânețele. Nu mai merg așa de bine ca până acum. Dar ce-i drept, varză și morcovi în toate zilele și apa rece nu prăz dau putere multă.

Am prânzit în amândouă zilele la arăndașul Hurst. Omenii dela țără totuș sunt mai ospitalieri de cât aici în orașel, unde de o jumătate de an încoco nu s'a gândit nimeni a mă omeni cu ceva. Vai de ce n'am putut să am și pe ficele mele cu mine la mesă. Ce imbelșugare! Dacă ar fi putut să aibă de crăciun numai remășițele de la ospetul arăndașului, remășițele care s'au aruncat la câni! Inse totuș a căpătat puțină turtă, și-și indulcesc viața cu ea, acum pe când scriu. A fost bine că am avut curajul de a ține în momentul, când mă imbiară moșierul și soția-sa, ca să mai mănânc: dacă permiteți, aș duce fetelor mele o bucată de turtă. Omeni buni de inimă, bieții! În încărcare genta și mă trimiseră cu căruța lor la Crekelade.

Măncarea și hăutura nu sunt lucruri de care să-ți pese, numai să aibă cu ce-ți potoli fomea și setea. Dar totuși este un lucru plăcut dacă-ți poți îngriji trupul după plac. Par' că și gândurile ar fi mai luminate și simțirile mai căldurose.

Sunt foarte obsosit. Convorbirea mea cu arăndașul Hurst a fost curioasă. O voi scrie mâine.

In 27 Decembrie.

Etă că am avut parte de bucuria cea mare. Dar omul să-și ține cumpătul și la bucurie. Fetele trebuie să învețe acesta și să se deprindă întru acesta. D'aceia am pus la o parte nedespeceluit gropulețul de bani pe care mi l'a trimis D. Fleetmann. Nu-lă desfac până după prânz. — Fetele mele sunt fetele Evei, mor de curiozitate, voiesc să aflu, ce a scris D. Fleetmann. Acum cetesc adresa și gropul merge într-o minută de trei ore din o mână în alta.

— În adevăr sunt mai mult deconcentrat de cât imbu-

curat. Pe D. Fleetmann nu l'am împrumutat de cât cu cincisprezece șilingi, și el în inapoiță cincisprezece lire. Har Domnului trebuie că a găsit un angajament bun.

Țeu, cum se preschimbe bucuria și mîhnirea! — Aș dimineta m'am dus la judele Fieldson, fiindcă mi s'a povestise erii, ca un lucru sigur, că cărașul Brook din Wolton-Basret s'ar fi sinucis pentru datorii. Acum vr'o unsprezece seu doisprezece ani mă pusesem garant pentru el la o sumă de o sută de lire. Cumpărase ceva, și eu nu i-am putut refusa cererea, căci mă înrudeam puțin cu el prin soția-mea. În anii din urmă omul a avut multe nenorociri și s'a dat beției.

Judele m'a liniscit înse. În ține, că și el ar fi aușit de fama cea rea, dar că n'ar fi de creșut, că s'ar fi sinucis Brook. Nu-i ar fi venit nici o scire. Mă dusei deci mângăiat a casă, și mă rugai pe drum de Dumnezeu, ca să se indure și d'aici în colo de mine.

Poli în sări de departe pe uliță înainte și ține eșită din fire: o epistolă de la D. Fleetman, tată, cu cincisprezece lire; dar am și plătit postașului șapte peni. Jeni în dețe cu fața purpurie de bucurie gropul, încă până ce nu-mi pusesem pălăria și bastonul la locul lor. Copilele erau ca și nebune de fericire. Eu înse refușai cuțitele și fôrsecii țicind: „Vedeți copilelor că este mai greu a purta o bucurie mare cu cumpăt și în linisce de cât un rău mare. Eu am admirat adese-ori serenitatea vóstră, când ne aflam în lipsa cea mai mare și nu sciam cu ce să ne hrănim a două ține. Acum la primul zimbet al norocului ve-ați pierdut firea. Spre pedepsă nu voi deschide gropul de cât după ce am prânzit.”

Jeni susținea, că nu se bucură atât de banii cei mulți, de și am avea lipsă de ei, ca de recunoștința extraordinară a D-lui Fleetman, de probitatea sa; ar dori numai să scie, ce a scris, și cum i-a mers. — Eu înse rămăsei la sentința mea trebuie să se exerseze fetele la răbdare.

În aceeaș ține s'era.

Bucuria s'a prefăcut în tristețe. Epistolă cu bani n'a venit de la D. Fleetman ci de la doctorul Smart. Spre răs-

puns la scrisoarea mea în abdicare postul până la pasci și mi trimite restul din lăfă. Im spune că să-mi caut până atunci alt post. D'aceia mi-a trimis banii înainte, pentru ca să am cheltuială de drum, și tot o dată a însărcinat pe noul vicar, care-mi va lua locul, să îngrijescă îndată de slujba bisericească.

Așa dar vorbele ómenilor din orășel totuș erau cu temei, și așa va fi drept și vorba aceia, că vicarul ar fi primit postul așa de grabă, fiind-că el ar fi luat de soție pe o consăngeană a doctorului Snart, care va boteza în curând un copil de la un tată necunoscut. Vai seracul de mine pierd pâinea și postul pentru ușurința de minte a unei fete, și mă vîd aruncat pe uliță, fiind-că s'a găsit un bărbat, care a putut să cumpere locul meu cu o mîrșăvie.

Jeni și Poli se făcura galbene ca cêra când auziră de rectorul Snart în loc să audă de domnul Fleetman, și când găsiră în grop în loc de un dar bogat al recunoștinței, amara respaltă din urmă a serviciului meu îndelungat. Poli se aruncă plângînd pe un scaun și Jeni eși afară. Măna-mi tremura în care țineam epistola și concedierea mea formală. Mă dusei în chiliuța mea, închisei ușa cu cheia, mă aruncai în genunchi și mă inchinai.

Mă sculai împăcat și liniscit și luai sânta scriptură. Și primele cuvinte pe care-mi cađură ochii fură: „Nu te teme, căci te-am mântuit, te-am chemat pe nume; tu ești al meu. — Și etă că totă temerea peri din peptul meu, ridicai ochii și dișei: „da Dómne, sunt al tîu.“

Fiind-că nu mai auđiam pe Poli plângînd mă dusei éráș în odaiă. Vêđendu-o însă în genunchi, cum se ruga cu mâ-nile împreunate, ređimată de un scaun, mă retrăsei éráș și închisei usa încetinel pentru a nu conturba pe scumpul suflet.

După cãtva timp auđi cum veni Jeni. Acum mersei la fetele mele. Ședeau amêndoue la feréstră. De pe ochii plânși ale lui Jeni cunoscu, că dedese drum mihnirei ei în singurătate. Priviră amêndoue cu sfielă la mine. Credeam că se tem de a găsi în fața mea o urmă de disperare. Vêđendu-mé că viu cu curagiu și serin și că le vorbesc zimbînd, deveniră amêndoue vesele. Luai epistola și banii, fluerând o arie, și le pusei în scriitoriu meu. Totă đioa nu dișeră măcar un cuvêrt despre acéstă întêmplare. Nicî eu nu am voit s'o ating. Din partea lor era o cruțare delicată, din partea mea, temerea să nu mă arăt slab față de ele.

In 28 Decemvre.

Este bine când lași se trecă prima furtună fără să privesci mai de aprópe la stricăciunile ei. Am dormit cu toții linisciti nóptea intrégă. Acum vorbim de epistola doctorului Snart și de neocupațiunea mea, ca de o istoriă vechiă. Facem fel de fel de planuri pentru viitor. Amărăciunea cea mai mare la aceste planuri este, că noi trei trebuie să ne despărțim pentru un óre care timp. De-o cam dată n'avem în cotro Jeni și Poli trebuie să caute o slujbă în vr'o casă cum se cade, ér eu me voi duce 'n lume să caut vr'un loc și pâine pentru mine și pentru copilele mele.

Poli este éráș veselă cum era mai nainte. Éráș vorbesc de visul ei cu potcapiul episcopesc și ne inveselesc cu el. Ascéptă aprópe cu siguranță darul de anul nou al sorti. Și eu m'am gândit cãte o dată la acel vis, dar nu cred în el.

Indată ce va fi sosit noul vicar, urmașul meu, în Crekeladă, și îndată ce va putea să-mi ia locul, i voi preda tóte și mă voi porni să-mi caut altă pâine. Intru aceia voi scrie astăđi la Salisbury și Warmünst cãtră cunoscuții mei de p'acolo, ca să stăruescă, să așede pe fetele mele ca bucătărese séu cusutorese séu fete de casă prin familii onorabile. Jeni ar putea fi și guvernantă la copii mai mici.

In Crekelade nu le las, orășelul e sêrac, ómenii nu sunt amicabilei p'aici, sunt trufași și uricioși. Lumea nu mai vorbesce alta de cât de vicariul cel nou. La unii le pare réu, fiind-că trebuie să mă duc. Nu sciu decă o spun cu inimă curată.

In 29 Decemvre.

Am scris astăđi la episcopul din Salisbury și i-am descris pozițiunea mea cea tristă și părăsința fetelor mele și servițiile mele îndelungate. Să dișe că ar fi un om evlavios și binefăcător. De i-ar da Domnul un gând bun. Intre cele trei sute și patru parochii din districtul Wiltshire se va găsi dór, un colțisor pentru mine. Căci dór nu cer mult.

In 30 Decemvre.

Potcapiul episcopesc din visul lui Poli trebuie să vină curând, căci decă nu trebuie să mă duc la închisóre. Nu pot scãpa de închisóre, vêd bine.

Sunt jumetate leșinat și mă trudesec în dar a-mi redobândi curagiul meu de mai nainte. Nu mai am putere nicî măcar să mă inchin cu acea căldură ca mai nainte. Spaima e pré mare.

Da, nu pot scãpa de închisóre. Trebuie să mi-o repet cât de des pentru ca să mă deprind cu acest gând.

Indure-se atotmilostivul de fetele mele iubite. Nu voi, nu pot să li-o spun.

Póte că mă va scãpa mórtea de acéstă rușine. Ósele-mi sunt sdrobite. Mă iau frigurile. Nu mai pot scrie de tremurat.

Vr'o câteva óre mai în urmă.

Acum m'am mai liniscit. Am voit să mă arunc în brațele lui Dumneđu și să mă inchin. Dar nu-mi era bine. M'am aruncat pe pat. Cred că am dormit; dar póte că am fost leșinat. D'atunci au trecut trei óre. Fetele mi-au acoperit picerele cu perne. Trupul mi-este slab, dar inima tot în mai este vigorosă. Tóte ce s'au întêmplat, tot ce am auđit, în pare ca un vis.

Așa dară căráușul Brook totuș s'a spênđurat. D. jude Fieldson m'a citat dinaintea sa și mi-a spus scirea. A primit o inșiințare judiciară despre garanța mea și că Brook ar fi lăsat în urma sa o grămadă de datorii. În dișe că să am grije să plătesc postovarului Withiel la Trowbridge suma de o sută lire pentru care i-am garantat.

D. Fieldson are tot dreptul de a mă compătimi pentru acéstă întimplare neacceptată. O Dómne, Dómne! O sută de lire! De unde să le iau? Decă ni s'ar lua, mic și fetelor mele tótă averea nóstră, nu s'ar prinde o sută de lire pe ea. Brook trecea de un om onest și bogat. Nu m'am gândit, că va avea acest sfirșit. Starea nevetei mele a dispărut în timpul bólei ei îndelungate, și đeu am fost la cele din urmă silit a

vinde holdele ei sub valoarea lor! Acum sunt un cerșitor. Vai, barem de aş putea fi un cerșitor liber! — Trebuie să stau la închisore, decât nu să va indura D. Withiel de mine. Cât despre plată, nici gând nu este.

In aceeaşi zi către seră.

Mi-e ruşine de slăbiciunea mea. Să cad in leşini, să disper! Ruşine! Şi totuşi să cred in providenţă şi să fiu un preot. Ruşine, fiă-ţi ruşine Tomo.

Dar acum totuşi am făcut toate după cum am fost dator să le fac. Am dus epistola către D. Withiel din Towbridge la poştă. I-am arătat neputinţa mea de a îndeplini datoria mea de plată către dănsul, şi i-am spus că volnic este a mă trimite la închisore pentru datornici. Decă acel om va avea simţire omenescă, mă va compătimi, ér decât nu, ducă-mă unde va voi.

Când m'am întors de la poştă am voit să încerc curajul fetelor mele. Voiam să le prepar la cele mai rele. Ah, fetele cugetară mai bărbătesce de cât bărbatul, şi mai creştinesce de cât preotul.

Le spusei de mórtea lui Brooke, de garanţa mea şi de urmările ei posibile. Amëndoue mă ascultară cu serioşitate şi cu témă.

„La închisore?” dîse Jeni plângend încetinel şi mă imbrătoşă: „vai tată iubite! — N'ai făcut nici un rău şi totuşi trebuie să păţimesci atât de mult. Dar mă duc la Towbridge; mă arunc la picerile lui Withiel şi nu mă scol până ce nu te liberéză”.

— Nu, — exclamă Poli plângend, — să n'o faci! Comercianţi tot comercianţi rămân. Pentru lacrimile tale nu értă nici o lăscăia din datoria tati. Lasă-mă să mă duc eu la postovarul acela şi să mă bag servitóre la el pe viétă, să nu-mi dea de mâncare de cât pâne şi de beut de cât apă, să mă ţină ca pe o ţigancă până ce voi fi plătit prin munca mânilor mele datoria bunului nostru părinte”.

Cu asemenea plănuire se linisciră amëndoue din ce in ce. Inse recunoscură şi ele zădărnicia acestor planuri. In fine dîse Jeni: „La ce ne folosesc aceste planuri nesfêrşite. Să aşceptăm respunsul D-lui Withiel. De va voi să fiă crudel, fiă! Dumneđeu nu te va părăsi nici când vei fi închis tată. Dute numai la închisore. Mai scii, decât nu vei avea acolo un traiu mai bun, de cât traiul ce-l duci acum cu noi aici. Noi inse vom intra in serviciu şi cu plata noastră it vom procura toate comodităţile. La cele din urmă nu-mi va fi ruşine nici de a cerşi. Căci este un lucru sfânt şi sublim de a cerşi pentru un tată. Din când in când venim să te vedem. Să nu ne mai temem dară”.

„Jeni, tu ai dreptate” dîse Poli. „Cine se teme nu crede in Dumneđeu. Eu nu mă tem. Voi fi veselă, aşă de veselă pe cât pot fi despărţită de tine şi de tată”.

Aceste vorbe in înălţară sufletul. Flectman avea dreptate când in dîse la despărţirea sa, că am doi ângeraşi lângă mine.

In ziua anului nou 1756, dimineţa.

Cu o intimplare minunată şi tristă se incepe acest an. Étă ce s'a petrecut.

Dimineţa la 6 óre, pe când steteam încă in pat şi mă gândeam la predica mea de astăđi, auđi că bate cineva la uşa casei. Poli era deja in bucătărie. Alergă să deschidă uşa şi să vedă ce-i. Visite aşă matinale sunt fórte neobicinuite la noi. O întempină un bărbat, care ţinea o cutie mare in braţe şi care o dete lui Poli, Domnul (Poli nu înţelese numele) trimite acéstă cutie D-lui vicar, să aibă grijă de cuprinsul ei. Poli primi cu bucurie cutia. Aducătorul ei se duse. Poli nu-i veduse faţa, căci era cam intuneric, dar i se păruse, că ar mai fi auđit acéstă voce. Inse ea nu se gândi mult la aducător, căci ardea de nerăbdare, ca să vedă cuprinsul cutiei. Ea bātu încetinel la uşa chiliei mele, pentru ca să vedă decât dorm. De óre ce îi respunsei, intră la mine şi im pofti la mulţi ani, apoi adause ridend: „veđi tătucule că Poli póte avea visuri profetice. Étă potcapiul de episcop cel prorocit”. Apoi im povesti cum i se detese darul de anul nou pentru mine. Eram supérat că nu scia să-mi spună numele binefăcătorului meu.

In timpul cât se duse ca să aprindă lampa şi se chieame pe Jeni din pat, mă imbrăcai. Nu pot nega că eram fórte curios. Până acum darurile de anul nou pentru vicariul din Crekelade fuseseră tot atât de neinsemnate ca şi rare. Im detei cu părerea că protegătorul meu, arendaşul, care a prins după cum se vede iubire pentru mine, voiesce să mă surprindă cu o cutie plină de turte, şi admirai modestia sa, care-l facu să-mi trimetă darul său până a nu se lumina de zi.

Când intrai in odaia de şeđut, Poli şi Jeni steteau deja dinaintea mesei la cutia, care era pecetluită cu ingrijire, prevedută cu o adresă, către mine şi avea o mărime extraordinară. aşă cum n'am mai vedut nici o dată asemenea cutii. O ridicai şi găsii că este cam grea. In capac era doue gauri rotunde tăiate cu multă maestrie.

Deschisei cu ajutorul lui Jeni cutia încetinel, fiind-că mi se recomandase să am grijă bună de cuprinsul ei. Ridicărăm o cârpă fină albă şi ce să veđi — dar nu pot descrie mirarea noastră. Strigarăm cu toţii, ca din o singură gura: „Dómne, Dumneđeule!”

Un copilaş era culcat in cutie, ca de vro şese, opt sêptemăni, dormind, înfăşat in carpe din cele mai fine cu panglici rosa de mătase. Capul îi jăcea pe o pernă móle de mătase albastră şi era bine acoperit cu o plăpămióră. Atât plapăma cât şi căiţiórea copilului erau împodobite cu dantele scumpe de Brabant.

Remăserăm vr'o câteva minute in contemplaţiune mută. In fine erupse Poli in un ris nebun şi exclamă: „Ce se facem cu acésta? Asta nu-i un potcapiu episcopesc.” Jeni atinse linişor cu vârful degetelor obrajii copilaşului adormit şi dîse cu compătimire: „biet ângeraş, n'ai mamă, séu nu ţi-e értat să aibi mamă? Mare Dumneđeule, o fiinţă atât de plăpândă părăsită, aruncată! — Vedeţi cât de lin dórme! Părintii ţei sunt póte pré nobili şi nu pot suferi strigările tale, dar fi pe pace, că eu it voi fi mamă.

La aceste cuvinte lacrimi picară din ochii lui Jeni. Eu strinsei fetiţa marinimósă de peptul meu şi dîsei: „Fi mamă. Copii vitregi ai sorţi vin la copii vitregi. Dumneđeu vrea să încerce credinţa noastră — nu, nu o încercă, căci o cunoşce deja. D'ăccia ni s'a adus sêrmana fiinţă părăsită. De şi nu

sciu cum ne vom susține viața ați mâne, totuși știu de ce ne-a făcut pe noi de părinți ai acestei orfane.

Astfel ne deciserăm îndată. Copilașul dormi neincetat în pace. Intru aceea tot chibzuia că cine vor fi părinții lui, care trebuia să ne fiă negreșit cunoscuți, căci cutia era adresată către mine. Poli spre nefericire nu putea să ne spună nimic pozitiv despre aducătorul cutiei. Până când dormi copilașul și până când repetai predica mea de astăzi despre puterea proniei ceresci, fetele se sfătuiau cum să țină pe noul venit. Poli se bucura copilăresc, Jeni părea foarte emoționată. Mie mi se făcea par' că aș intra cu începutul anului nou în un timp al minunelor — și că copilașul ar fi un ânger păzitor trimis nouă în necazurile noastre. Uitasem de datoria mea dar mai cu seamă uitasem cu totul de datoria lui Fleetmann comediantul, ba nu-mi aduceam a minte nici de cum de persoana sa, cum să-l fi și adus pe acel comediant în legătură cu copilașul din cutie.

In aceeași zi către seară.

Mă intorsei a casă foarte obosit și ostenit de munca mea cea sacră de peste zi. Fusesem silit să colind satele pe jos, cu toate că drumurile erau foarte stricate. Spre recompensă fui mângăiat la întorcerea mea prin sciri bune, prin bucuria fetelor mele, prin odaia plăcută. Mesea era pusă pentru mine și pe ea se afla o carafă de vin spre restaurarea mea. Era un dar de anul nou din partea unui binefăcător necunoscut.

Din toate mă invesele vederea copilașului drăgălaș în brațele lui Jeni, Poli în arată ascernutul frumos al copilașului, căițele frumoase, scutecele cele fine, care fuseseră în cutie, apoi un plic cu bani sigilat adresat către mine, pe care-l găsiseră la picerile copilului, când se desceptase și când îl luaseră din cutie.

Deschisei plicul, ca să aflu ceva despre originea copilului. În el se găsea un carton cu douăzeci de guinee și o epistolă cu următorul cuprins:

„Incredându-se în pietatea și filantropia reverendisimei tale, îți predă nisce părinți nefericiți copilașul lor spre creștere. Nu-lu părăsi. Îți voi fi recunoscător, îndată ce ne vom putea da pe față. Vom observa din depărtare tot ce veți face pentru copilul nostru.

Scumpul băiat poartă numele de Alfred, este botezat. Plata pentru primul cuartal este alăturată. Din trei în trei luni îți se va trimite aceeași sumă. Pe copil îl recomandăm dragostei Jeni D-tale.“

Poli auzind cuprinsul epistolei sări sus de bucurie și strigă: „etă, vedeți potcapiul episcopesc!“ Dămine, dămine, ce bogăție ni-a venit de o dată. Acum poți să te duci calicie de vicariat! — Dar n'ar trebui să mă bucur așa, căci epistola ar fi pătat pomeni și numele meu.“

Cetirăm epistola ca de vr'o zece ori. Nu voiam să ne credem ochilor noștri, când vedeam atâți bani pe mesă. Ce dar de anul nou. Scăpați de cele mai grele griji. Dar în ce mod minunat! Mă gândii de-a rândul la toți oamenii pe care îi cunoșteam, ca să descoper printre ei pe vr'unul, care să fi fost silit prin pozițiunea sa sau născerea sa, să tăinuiescă ființa copilului sen, sau care să fi fost în stare să respălătescă pentru serviciul cerut cu atâta profuziune. Dar încă tot mă gândesc și nu găsesc pe nimeni. Și totuși trebuie că sunt cunoscut de

părinții bogați ai băeatului. Mă gândii până și la comediant, la Fleetmann, dar apoi vedui îndată prostia acestui gând . . .

In 2 Ianuarie.

Norocul mă urmărește cu comorile sale. Astăzi am primit éraš un gropuleț de la poștă cu douăsprezece lire, de la cine-va de la care însă nu mă mai aseptam, cu un cuvânt — de la Fleetman comediantul. Douăsprezece lire mi-a trimis, adevărat pentru fie-care șiling câte o liră, de două ori înăcetit. Ori că i-a mers bine, ori . . . dar i-a mers bine, căci așa im scrie în scrisoarea sa. Dar durere, nu-i pot mulțami, căci a uitat să-mi arete adresa sa. Nu știu de ce mă gândesc când la Fleetman, când apoi éraš la Alfred, băiatul din cutie. — Dar acum să-mi iau gândurile de acolo și să-mi mai aduc a minte și de datoria lui Brook, care acum este a mea. Sper că ințetul cu ințetul voi fi în stare a mă răfui de ea.

Când spusei fetelor mele de scrisoarea D-lui Fleetman avurăm din nou serbătore. Nu știu ce au fetele cu Fleetman. Jeni se înroși și Poli sări zimbând la ea și îi acoperi feța cu amândouă mâinile. Jeni se făcu că s'ar fi supărat pe feța copilărosă.

Li ceti epistola lui Fleetman. Im fu destul de greu, căci ténérul este un entusiast. Im scrie lucruri măgulitoare precum nici nu le merit. Pré se întrece, mai cu seamă în privința lui Jeni. Avui milă de biata copilă modestă, nu putui să mă uit la ea când ceti, cele ce scria Fleetman despre dēnsa. Dar pa-sagiul respectiv este foarte extraordinar, etă-lu:

„In momentul când eșii din casa D-tale mi se făcu par' că am eșit din casa părintescă afară în viața furtunosă. Nu voi uita cât voi trăi, ce bine mă simții la D-ta. Înca și acum te ved dinaintea mea în sērăcia Dtale bogată, în umilința Dtale creștinescă. Și drăgălașa sburdalnică lingușitoare Poli; și — ah, pentru Jeni a D-tale nu există nici un epitet! — Ce epitet se dă sfinților, care prefac prin atingerea lor toate cele pământenesce în ceresci! — Im voi aduce a minte, cât voi trăi de acel moment când im dete cei doisprezece șilingi, și de cuvintele ei consolătoare. — Nu te mira de un lucru ce voi să-ți descoper acum. Mai am cei doisprezece șilingi. Nu i-aș da pentru o miă de guinee. Îți voi explica pōte în curend toate prin viu graiu. De când respir n'am fost mai fericit și mai nefericit de cât acum. Recomandă-mă domnișorilor Dtale, decă voiesc de a și mai aduce a minte de mine.“

După aceste renduri are de gând ca să vină éraš pe la noi. Mi-ar părea bine, căci aș putea să-i mulțănesc. Nu mai știu ce să cred de el. E serac, e hogat? Ușor de minte este în tot cazul, dar și bun de inimă.

Copilașului Alfred i place la noi. A suris astăzi lui Poli când Jeni-lu ținea ca o mamă ténără în brațele ei. Fetele știu să amble cu copilul mai bine de cum aș fi creșut. Dar și este un ângerăș de băiat. I-am cumpărat un lēgân și de toate cei trebuiesc. Lēgânul stă lângă patul lui Jeni. Vegheză și și nōpte asupra fiu-sēu de sullet.

In 3 Ianuarie.

Astăzi a sosit urmașul meu, vicariul Bleching, împreună cu nevastă-sa și a tras la han. A trimis să mă chieime. M'am dus îndată la el. Este un om plăcut, cu multă politeță. Mai

intâiu mi-a spus că este urmașul meu acceptat, apoi adause, că ar dori să ocupe îndată postul meu, dacă nu aş avea nimic în contră, că până la pasci voi putea şede în casele parohiale de ore-ce el va sta până atunci la judele Fieldson.

Eu i-am răspuns că decă i face plăcere i voi preda îndată toate agendele mele, ca să am mai mult regaz pentru a mi căuta un post. Doriam însă ca să mai țin câte o predică de adio în bisericile în care am făcut slujba atâtî mari de ani.

Apoi im promise, că după prânş va veni la mine, ca să cerceteze starea casei parohiale. A şi venit în adevăr cu nevastă-sa şi cu D. jude, sârmana femeia este însărcinată, pare cam mândră şi de neam, nimic nu-i plăcu în totă casa, si pe fetele mele nici nu le privi măcar. Văşend pe micul Alfred în lăşan se întorşe cătră Jeni şi o întrebă, eşci măritată, Sârmana Jeni să făcu roşia ca para focului, dete din cap şi borborosi incetinel vr'o doue vorbe. Eram silit să scap pe biata fată din perplexitate. Dómna Bleching ascultă cu multă curiositate la povestea mea, strimbă din nas şi-mi întorşe spatetele. Asta mi se păru fórte necuviincios, nu şisei însă nimic. Poftindu-i la o cescă de ceaiu, fui refusat. Junele vicar, bag sémă ascultă fără opunere de nevastă-sa.

Ne păru fórte bine când scăparăm de visită.

In 6 Ianuarie.

D. Withiel este un om excelinte, judecând după epistola sa. Mă compătinesce pentru garanşa mea nefericită şi mă mângăia şicând, că nu mă va mai supera pentru plată, chiar decă nu aş plăti de cât peste şeece ani séu chiar nici o dată. Pare că cunoşce imprejurările mele casnice, căci le atinge cu multă delicateşă. Şice că sunt om onest, étă ce mi face mai multă bucurie. Nu voi să se fi înşelat. Mă voi duce îndată ce voi putea, eu însuş la Towbridge, şi i voi duce a conto cele douespreşee lire, ce mi-a trimis Fleetman.

Nu sciu ce să mai şic de Jeni, epistola comediantului a scos'o din minş, mi-a cerut-o, şi nu mai voiesce să se şespartă de ea. Este mai veselă, dar totuş slăbesce, póte unde nu mai dórme aşa de liniscită, din cauza micului Alfred.

In 13 Ianuarie.

Călătoria mea la Towbridge a avut un rezultat bun, precum nici n'aş fi îndrăznit a crede. Sosiş nóptea cu picerile ostenite în orăşel şi nu mă pomeniş a doua şi de cât târşiu din somn. Mă îmbrăcai, mă gătíš precum nu mă mai gătisem de la cununiele mele — Jeni avusese grije de mine — apoi părşiş hanul şi mă dusei la D. Withiel. Şade în o casă mare, frumósă.

Mă primi la început cu recelă, dar după ce i spusei numele meu, mă conduse în cabinetul séu. Aici i mulşamíš pentru bunătatea şi indulşinşa sa cea mare, i spusei în ce mod se făcuse de dasem garanşa şi ce sórte grea avui până acum. Apoi voiş să pun cele douespreşee lire pe mesă.

D. Withiel privi mult timp la mine cu un zimbet compătimitor, apoi im dete mâna, o strinse pe a mea şi şise: „Te cunoşce deja. M'am informat bine de D-ta. Eşci un om de onóre. Iaş inapoi cele douespreşee lire. Nu mă pot decide a-ş lua darul de anul nou. Mai bine voiesce să mai adaog încă unul, decă vei avea bunătatea de a primi un suvenir de la mine“.

Se sculă, aduse din altă odaia o hărtie, o deschise şi şise: „Cunoşci încă această garanşa şi iscălitura D-tale. Şi-o dăruiesc, D-tale şi copiilor D-tale“.

Nu găşii cuvinte, atât eram de speriat. Ochiş mi se udară. Vedeam bine cât de mult aş fi dorit să-i mulşamesc şi că nu puteam. El şise: „Tăcere, tăcere, te rog nici un cuvânt, étă singura mulşamită pe care o cer de la D-ta. Aş fi dăruit bucuos nefericitului Brook datoría, decă s'ar fi adresat sincer cătră mine“.

Nu cunoşce alt om mai mărinimos de cât D-l Withiel. Era pré bun. Mă şinu de vorbă, mă puse să-i povestesc despre viaşa mea. Apoi mă recomandă soşiei sale. Trimise de mi se aduse génta din han, şi mă opri în casă la el. Mă omeni domnesce. Odaia în care dormiş peste nópte, covórele şi toate erau atât de splendide în cât mă şfiam să mă folosesc de ele.

A doua şi mă trimise D. Withiel în caréta sa manifică a casă la Cerkelade. Cu inima mişcată im luai şiua bună de la binefăcătorul meu. Copilele mele plănséră cu mine împreună de bucurie când le arătai garanşa: „Vedeş această hărtia uşurică era cea mai mare sarcină a vieşei mele, şi acum vedeş că este ruptă de o mână maritimósă. Inchinaş-ve pentru viaşa şi fericirea mântuitorului nostru“.

In 16 Ianuarie.

Şiua de eriş a fost cea mai memorabilă din viaşa mea. Fleetman comediantul, nu este comediant, nu este serac, ci-i baron şi bogat. El ne adusese cutia cu micul Alfred, şi el astăş este ginerele meu!... Dar se le spun de a réndul.

Şedeam înainte prânşului la o laltă în odaia, eu legănam pe micul Alfred, Poli ne cetea din o carte, ér Jeni şede la feréştră şi cosea; când de o dată sári Jeni de pe scaun şi apoi recăşu éráş palidă ca mórtea. Ne speriarăm cu toşiş şi o întrebărăm ce i s'a întemplat. Ea zimbi a silă şi şise: „Vine“.

Intru acea se deschise uşa şi pe ea intră D. Fleetman în costum elegant de călătorie. Íl salutarăm toş cu amicie şi ne bucurărăm de al revedea aşa de curénd pe neasceptate şi după toate aparinşele în o stare mai bună de cum ni se arătase pentru prima órá. Mă îmbrătoşă, sárută pe Poli şi se inchină dinaintea lui Jeni, care încă nu-ş venise în fire. El observă palórea ei. O întrebă îngrijat de sănătate. Poli i explică tot. El i sárută mâna lui Jeni par'că ar fi voit să-i céră ertare de spaima, care i-o causase. N'avu să şică multe, căci fata se rumeni îndată şi se făcu ca un boboc de tranşafir.

Porunciş să se aducă turtă şi vin pentru ca să omenesc pe óspele şi binefăcătorul meu mai bine de cât pentru prima órá. El însă refuşă şicând că nu póte sta mult la noi, căci ar fi venit cu o societate care-l ascéptă în han. Dar la rugarea lui Jeni se puse la mesă, ca să guste cu noi împreună din vin.

Fínd-că vorbea de societatea cu care venise, creşui că-i o societate de comediantiş şi-l întrebai decă au de gând să jóce în Cerkelade, care era un orăşel pré sërăcuş. El rise cu hohot şi şise: „Da, voim să jucăm o comedie, dar gratis“. Poli se bucură fórte mult, căci dorise de mult a vedea un teatru. O spuse îndată lui Jeni, care aducea în acel mo-

ment vinul și turta. Poli întrebă: ai venit cu mulți comedi-anți D-le Fleetman? — El răspunse: „Cu un domn și o doamnă dar jucători excelenți! Jeni era foarte serioasă. Aruncă o pri-vire posomorită asupra lui Fleetman și-lu întrebă: „Vei juca și D-ta?“ Ea pronunțase aceste cuvinte cu vocea reținută dar cu un timbru pătrunzător, pe care-lu observasem numai rar la dânsa, dar tot de-a-una atunci, când voia să provoce o de-cisiune despre soarta ei.

Și pe Fleetman îl atinse acest timbru miraculos. Aruncă o privire tot atât de serioasă asupra ei și păru a se lupta cu sine pentru un răspuns, în fine se apropiă cu un pas de ea și dîse: „Domnișoră, pe Dumnezeuul meu și al D-tale, numai D-ta poți să decizi despre acesta!“

Jeni plecă ochii. El vorbi mereu. Ea răspunse. Nu știu ce făceau. Vorbeau, eu și cu Poli ascultam cu toată atențiunea dar nu înțeleseram nici un cuvânt său mai bine auziam vorbe fără sens. Și totuș Fleetman și Jeni păreau a se înțelege, ba el părea induioșat de răspunsurile lui Jeni, cu toate că cu-prindea numai nimicuri. Fleetman își împreună la cele din urmă mâinile ca pentru o rugăciune, privi chiar cu ochii plini de lacrimi spre cer și dîse cu abnegațiune grozavă: „Atunci voi fi nefericit“.

Poli nu se mai putu răbda. Cu o grabă comică privi când la el când la ea și dîse în fine: „Deu în vine să cred că ați început comedia.“

El strînse tare mâna lui Poli și dîse: Ah de-ar fi ade-vărat.“

Eu sfârșii tărăbăcela, turnai vin pentru toți și beurăm în sănătatea binefăcătorului nostru. Fleetman dîse închinând, către Jeni: „Domnișoră, serios, în sănătatea mea?“

Ea puse mâna pe piept, plecă ochii și bău.

Atunci Fleetman deveni de odată vesel. Merse la lăgăn, contemplă copilul și după ce i povestirăm Poli și cu mine in-tâmplarea, dîse către Poli: Așa dară nu m'ai recunoscut, când ți-am predat darul de anul nou.“

Noi strigarăm cu mirare necredută: „Cine? Dta?“

Acum ne povesti.

„Eu nu mă numesc Fleetman, ci sunt baronul Cecil Fayrfod.“

„Sunt bogat, dar numai de curând, căci până mai deună-și averea noastră adică a mea și a sororei mele era se-cuestrată din partea unui frate al tatălui nostru, care purta un proces în contra noastră pe baza unor tractate vechi și in-curcate. Am trăit cu mare greutate din micul venit ce ne rămă-ese în urma mumei noastre.“

„Mai mult suferea soră-mea de tirănia unchiului, care era epitropul ei. El o destinase de soție pentru fiul unui amic al său puternic. Soră-mea însă se logodise în secret cu junele lord Sandom, al cărui tată însă trăia încă pe atunci și era în contra acestei uniri. Căsătoria totuș se săvârși pe ascuns fără scirea unchiului și a lordului bătrân.“

Fruptul acestei căsătorii fu micul Alfred. Ne succese a depărta pe soră-mea din casa unchiului sub pretext, că trebuie să meargă la băile de mare, astfel nașterea pruncului rămase nedescoperită, acum însă trebuia să căutăm un loc sigur, unde să ne rămână copilul, până ce se vor schimba împrejurările, și vor putea să pășescă părinții lui în lume cu el.

„Din întâmplare auzii de filantropia vicarului parochial și veni în taină aici ca să mă pătrunđ de adevăr. Venii și văđui.“

„Am uitat să vă spun, că soră-mea nu s'a mai întors în casa unchiului. Căci cu vr'o patru luni mai înainte am câștigat procesul în contra lui și am luat în posesiune bunu-rile noastre părintesci.“

„Unchiul a intentat un proces nou în contra mea pentru redobândirea epitropiei sale asupra soră-mi, care ședea cu mine. Întru acele bătrânul lord a fost lovit de dambă și a murit. Cumnatul meu a publicat acum căsătoria sa. Acum decî nu mai există cauză de a tăinui existența copilului. Pă-rinții lui au venit cu mine ca să-lu ducă cu ei, ér eu am venit să vă duc pe Dvoastră cu mine, decă nu veți refusa pro-punerea mea.“

Pe timpul procesului ce am purtat eu cu unchiul meu, a ramas vacant postul de preot, care să numesce de noi. Eu dispun de acea parochiă, care aduce un venit de două sute lire pe an. Dta Dle vicar ai pierdut postul Dtale. Aș fi fericit, decă ai bine-voi să primesci parochia și să ședem aproape unii de alții.“

Numai Dumnezeu scie simțirile pe care le avui eu la aceste cuvinte. Vederea mi se întunecă de lacrimile de bucu-rie. Intinsei mâinile spre omul care era un sol ceresc pentru mine. Căđui la pieptul său. Apoi îl îmbrătoșă Poli cu strigăte de bucurie, Jeni i strînse mâna cu recunoștință. El însă se smulse induioșat din mijlocul nostru și se duse.

Copilele mă țineau încă îmbrătoșate, lacrimile noastre și gratulările noastre nu încetaseră încă, când étă pe baron cu cumnatul său lordul Sandom și cu soția lui.

Acéstă, o damă tineră, foarte frumoasă, merse, fără a ne saluta, de a dreptul la lăgănul copilășului, ingenunchiă dinain-tea micului Alfred, îl sărută și plânse de durere și de bucu-rie. Lordul o sculă și avu multă trudă până ce o linisci.

După ce-și mai venise în fire și după ce se scuzase către noi toți pentru purtarea ei, ne mulțami cu cele mai induioși-tore cuvinte mai întâiu mie apoi lui Poli. Ea însă declină mulțămirea de la sine și arată spre Jeni, care se retrăsese la ferestra și dîse: „Soră-mea, pe care o veđi acolo, este mama!“

Lady Sandom se duse la Jeni și o privi mult timp în tăcere și cu o surprisă plăcută, apoi se uită zimbînd la frate-său și o îmbrătoșă pe Jeni. Ea sêrmana în umilinta ei dabia să indura a ridica ochii.

„Sunt datornica Dtale“ dîse Milady; „dar binele ce ai făcut inimii mele de mamă, nu pot să ți-l respălătesc nici o dată. Primesce mă de soră, dragă Jeni, căci sororile n'au dreptul de a se respălăti pentru dragostea lor recipocă.“

Ele se îmbrătoșară. Baronul merse lângă dânsese.

„Étă sêrmanul meu frate,“ dîse Milady: „decă im esci acum soră, i este permis și lui a-ți fi mai scump. Are dreptul?“

Jeni se înroși și dîse: — Este binefăcătorul tatălui meu.

Lady răspunse: „Nu voiesci să fi binefăcătorul sêrmanului meu frate. Privesce-lu cu bună-voință. Decă ai sci, cât te iubesc!“

Baronul luă mâna lui Jeni și o sărută. Văđînd că Jeni

vrea să i-o retragă și se: „Domnișoră voiesci să mă vezi nefericit? Voiu fi fără această mână.“

Jeni confusiată i lăsă mâna. Acum baronul aduse pe fiă-mea la mine, și se rugă să-i dau binecuvântarea mea, să-lă primesc de fiu.

„Jeni,“ și se eu, „visăm ore amândoi? Putea-vei să-lă iubesci? Tu ai să decizi!“

Ea ridică ochii spre baronul, care stetea în nelinise dureră dinaintea ei; aruncă o privire pătrunzătoare asupra lui, apoi prinse mâna sa cu amândouă mâinile, le duse la piept, privi spre cer și și se încetineli: „Dumneșeu a decis.“

Eu binecuvântai pe fiul meu și pe fiă-mea. Amândouă se îmbrășară. Era o linise serbătoră. Toți ochii erau plini de lacrimi.

De o dată se aruncă Poli ridând în brațele mele și și se: „Vedeți. Tot daruri de anul nou, potcapiuri, peste potcapiuri episcopesci.“

Alfred se desceptă la acesta.

Insă este în zadar. Nu descriu această și. Este pré mult pentru inima mea, și pe fiă-care moment sunt conturbat.

(Fine).

Educațiunea și instrucțiunea copiilor noștri în familiă și în scôlă,

Studiu social-pedagogic de I. Dariu.

(Urmare).

b) Educațiunea morală (cultura inimei).

Ideile și cunoscintele, ce le avem despre lucruri și fenomene din viață, fie cât de întinse, cât de vaste și de dezvoltate, totuși ar forma numai o perfecțiune închisă și falsă a noastră, dacă ar fi lipsite de cultura inimei sau de educațiunea morală. Și dacă instrucțiunea (educațiunea intelectuală) ar căuta a forma pre om numai pentru litere și științe și pentru de a putea esersa vre-o profesiune ore care în viață, neglijând însă educațiunea morală, atunci opera acesta ar fi cu totul necompletă și problematică. Acesta cu atât mai mult atunci, când se știe, că scopul general al întregii educațiuni este acela de a forma pre om pentru de-a ajunge la destinațiunea sa temporală și eternă și care nobila țintă nu s'ar putea ajunge lipsindu-i partea morală a educațiunei de care are lipsă. Educațiunea morală, în educațiunea integrală a omului, nu numai că e de lipsă, dar formază partea cea mai de frunte, este culmea și corôna întregii educațiuni.

Scopul educațiunei morale nu pôte fi altul, decât acela de a da voinței o direcțiune firmă, a nobilita inima și a forma caracterul, prin semțimente nobile și umanitare și prin virtuți morale-creștinesci.

Pentru a da copilului o educațiune morală bună, educatorul are să-și îndrepte lucrarea sa în trei direcțiuni principale: a) A desvolta în copil semțimente bune și adevărate, b) a-l corege și a-l abate dela aplicările rele și c) a sădi în el moravuri bune.

Desvoltarea acestor principii va urma succesive mai la vale, dar până atunci să consultăm puțin psihologia, ca să ne spuie, ce, și de câte feluri sunt semțimentele? — Ideile câștigate despre diferitele lucruri și fenomene din lume devenind o proprietate a spiritului, nu rămân indiferente în el. Cele mai multe din acestea produc în om anumite dispozițiuni de plăcere și neplăcere. Aceste dispozițiuni spirituale se numesc semțimente. Semțimentele așadar le putem privi ca un reflex al ideilor.

Semțimentele sunt mai de multe feluri: după calitate sunt semțimente sensuale și înțelesuale, după intensitate semțimentele se arată în felurite nuanțe, pre cari nu le putem numi cu precisiune. Din acestea cele mai nobile și mai frumoșe

sunt semțimentele religioșe, semțimentele morale și semțimentele estetice.

Ca o rezultată a ideilor și a semțimentelor se arată în om năsuințele (voia). Acestea încă sunt mai de multe feluri. Năsuințele cele mai nobile și mai laudabile sunt aplicările spre fapte morale, spre virtute. Din idei, semțimente și năsuințe rezultă fapte și în fine demnitatea omului.

Semțimentele religioșe și cultura lor. Semțimentul religios este o legătură intimă, care unește pre om cu făcătorul său.

Cultura semțimentului religios este și rămâne problema cea mai importantă a educațiunei în familiă și în scôlă și scopul principal al instrucțiunei preste tot. Prin acesta copilul se conduce la cunoscerea de sine și se pune în raporturile cele mai intime cu D-șeu, cu ómenii și cu natura. Ea unesce în natura omului temporalitatea cu eternitatea, viața în D-șeu cu viața socială, libertatea cu necesitatea. Cultura semțimentului religios se reasumă în cuvintele St. Script.: „Iubesce pre Domnul Dumneșeuul tșeu mai mult, ca pe orș-cine, őr pe deapropoșele tșeu ca însu-șii pe tine.“

Basa culturei semțimentului religios sunt cele trei virtuți cardinale creștinesci: credința, dragostea și nădejdea. Aceste virtuți sublime trebuie să se sădască și să se cultive încă de timpuriu în inima cea fragedă a copilului.

Mijlôcele principale, cari se recomandă la cultivarea semțimentului religios sunt următoarele:

1. Rugăciunea. Omul ca ființă neputincioșă și prea adeseori supusă multor pericole, are și simte mai tot-deauna lipsă de ajutorul, sprijinul și binecuvântarea unei ființe Atotputernice și Prea-bune, adecă de D-șeu. Influița cea mare și binefăcătoare a rugăciunei asupra inimei omului orș-cine o a simțit, când în cele mai grele pericole și-a îndreptat mintea și inima cătră tronul de mângâiere al provedinței divine. „Când te-ai rugat înainte lui D-șeu, și se popa Lamennais, ore nu-ți simți inima mai ușurică și sufletul mai mulțumit? Rugăciunea ușurază întristarea animază bucuria, amestecă pre cea dintăi cu ceva întăritor și dulce, őr pe cea-laltă c'um parfum cereș... Sunt mai tot-deauna vânturi ardătoare, care trecu cu furia preste sufletul omului și-l usucă; rugăciunea i-l răcoresce.“

Pentru-ca rugăciunea să aibă efectul dorit, copilul trebuie deprins cu acesta încă din anii cei mai frageți în casa părintească. Atari rugăciuni însă să nu fie nici decum prea lungi și grele de înțeles, cum se întâmplă cam de regulă pe la noi. Rugăciunile dară să fie scurte, dar cu mult înțeles și ușore de cuprins. Pe de altă parte să se ferescă părinții de a sili pe copil să repeteze o rugăciune prea des, sau când nu e de lipsă; ne rugăm lui D-zeu, când avem lipsă și fiind-că lipsă avem prea des, de aceea în fie-care și trebuie să facem lui D-zeu rugăciuni fierbinți de cerere, de mulțămire său de pre-mărire, însă acesta să se facă într'un mod simțit, adecă așa ca copilul să înțeleagă bine acea rugăciune, precum și timpul și modul când și cum să o facă.

2. Respectul cătră lucrurile sante. Am auzit de marele naturalist și filosof Isaac Newton, carele când pronunța numele lui D-zeu tot-déuna își descoperia capul. De aceea părinții și învățătorii sunt datorii a inspira copiilor tot-déuna respectul cuvenit față de lucrurile, persoanele și fenomenele religioase sante său sântite.

3. Lectura de cărți religioase. Biblia, istoria sântă și alte scrieri religioase și potrivite pentru copil trebuie să rămână obiectul cel mai important al întregului învățământ incredințat părinților și învățătorilor. Asupra acestui obiect să nu se facă nici odată pre multă investigațiune, interpretare său să se ridice din el chestiuni de controversă; totul să se lase mai mult pe mâna credinței copilului, pre care educatorul să o țină de un ce sânt după cuvintele lui Ioan Paul: „Să păstrezi de sânt credința copilului, fără care nici o educațiune nu pôte fi posibilă.”

4. Contemplațiunea lucrurilor lui D-zeu. Privind cu deamăruntul în natură și la toate lucrurile de ea produse aflăm cea mai mare și mai perfectă armonie și regularitate atât în lucrurile cele mici și mai nensemnate cât și în cele mai mari și mai complicate. Omul stând înaintea acestora smerit și consternat se întreabă: De unde toate acestea? Prin a cui mână măestră au trecut toate acestea? — Nimic nu s'a făcut prin întâmplare! Toate s'au făcut prin cuvântul Domnului. A ăis și s'a făcut. Așa dar acel măestru admirabil al naturii este D-zeu. Privind deci lucrurile din natură cu tot ce se ține de ele ajungem la ideea unui adevărat D-zeu. Ce e drept, noi învățăm cunoștința de D-zeu și însușirile lui mai mult din St. Script. Dar au nu e St. Script. numai o tradițiune divină, și au nu e natura opera cea măreță a lui D-zeu, din care putem ceti toate acestea? Să nu credă cineva, că prin acesta am voi să alterăm St. Script., ci vom se ținem după cum mai chiar se exprimă marele naturalist Linée: „Studiul naturii este drumul cel mai plăcut, ce conduce la adorarea Dumneșeirii.”

Contemplațiunea lucrurilor din natură dară ne conduce la cunoștința de D-zeu și tot-deodată ne cultivă sentimentul religios. Aci însă copilului trebuie să i se espună lucrurile de privit într'o ordine naturală și nici odată pre multe, ca astfel să nu-i obosescă atențiunea și simțul de observațiune.

Aci am inserat însă numai câte-va din acele mijloce, pre care trebuie să-le aibă în vedere tot-déuna bunul educator. Nu putem trece mai departe ca să nu amintim și aceea, că educatorul de asemenea să fie un model de religiositate, în care adecă sentimentul religios și exprimarea lui în afară să

fie pe deplin dezvoltat și cultivat, pentru că un exemplu bun face mai mult de cât sute de reguli și cu atât mai mult aci, unde e vorba de partea cea mai însemnată din educațiunea și instrucțiunea copiilor noștri în familie și în școlă.

Semțimentele morale și cultura lor. Semțimentele, ce provin din aplicarea omului de a reproba răul și a urma binele, se numesc semțimente morale. Semțimentul moral stă în legătură intimă cu aceea ce numim cuget său conștiință și cu rațiunea. Binele i-l face omul său din instinct său din iubire și datorie.

Însă până când copilul să vie la cunoștința de sine și să cunoască ce e binele și ce e răul, e de lipsă ca să intrevină o autoritate ore-care din afară spre a-l pute manșină și conduce pe calea binelui evitând răul. Autoritatea acesta o formeză în prima linie familia și școlă său părinții și învățătorul. Cu privire la acesta ei sunt datorii a introduce și a ține tot-déuna pe copil în datini și moravuri bune. Acesta se face prin o deprindere consecventă de a trăi după legile morale, până când în fine începe a urma după ele fără vre-o intervenire străină său nesilit de nimenea.

Pre lângă formarea și cultivarea de datini și moravuri bune în copil, educatorul trebuie să aibă în vedere și aceea de a-l apăra de unele influențe și însoțiri rele: proverbul țice: „Insoțirile rele strică năravurile bune.” Și acesta cu atât mai mult atunci, când se știe, că omul are mai multă aplicare spre rău de cât spre bine. De aceea e de lipsă ca lucrările și inclinațiunile copilului să stea tot-déuna sub controlul și supravegherea educatorului spre a pute delătura tot ce i-ar pute da copilului ocaziune să alunece spre rău. Să nu se amăgescă niminea cu credința că acesta s'ar pute suplini prin legi și ordonanțe fără supravegherea continuă a educatorului mai cu deosebire până atunci, până când vine copilul la cunoștința de sine și până când conștiința lui e destul de dezvoltată, ca să pôtă deveni în el un jude destul de puternic spre a-l apăra dela rău și a-l stimula spre bine și care să pôtă înlocui apoi ori-ce autoritate supraveghetore din afară.

Ca copilul să urmeze ce e bine și să evite ce e rău trebuie să aibă și o voință firmă și puternică. Puterea voinței este necesară omului. Însă numai prin o voință resolută și energică isbutesce omul a se învinge pre sine însuși, a se abate dela relele inclinațiuni și astfel a pleca pe calea cătră virtute.

Caracteristica voinței e convințiunea; de aceea e de lipsă ca judecata să servescă de basă voinței noastre ajutată de memorie și fantasiă, prin care ni se presintă esperiențele trecute și se inlesnesce proiectarea și escutarea de planuri noue. O voință resolută, constantă și consecventă în manifestațiunile sale se numesc caracter.

Caracterul este de mai multe feluri. Cel mai însemnat și care singur se pôte numi adevărat caracter, este caracterul moral. „Caracterul moral, țice Lindner, manifestându-se ca aceea stare a sufletului în care voința se află în deplină și constantă subordonate sub rațiune, este punctul de culminațiune al dezvoltării spirituale a omului.” Esențialul caracterului moral i-lă formeză constanța și consecvența și se stimulează prin emulațiune și paciență, carii virtuți

trebuie să se cultive din partea educatorului cu mare precauție și cu multă îngrijire în inima cea fragedă a copilului.

În paralel său mai bine în legătură cu dezvoltarea și cultivarea sentimentului moral trebuie să meargă și dezvoltarea și formarea conștiinței, care trebuie să devină cu timpul o voce destul de puternică în copil spre a-l abate dela rău și a-l stimula spre bine. Conștiința este facultatea cea mai nobilă și mai superioară a omului; care i-l luminează ca o făclie în întunecul nopții în toate lucrările și întreprinderile sale, muștrându-l nencetat pentru orice abatere dela bine și răspălându-i orice faptă bună, prin o mulțămire sufletescă, care singură poate constitui adevărata lui fericire. De aci putem deduce următorul principiu pedagogic: că educatorul la dezvoltarea spiritului să ia în considerare și dezvoltarea conștiinței luminându-o prin instrucțiune, întărindu-o prin rațiune și făcându-o roditoare prin ascultare.

„Buna combinare a tuturor pornirilor omului, ține G. R. Melidon, se numește moralitate, care singură poate constitui fericirea omului, căci numai ea poate face avuția săracului și înțelepciunea bogatului, meritul junetei și ornamentul bătrânețelor, veselia fericirii și consolațiunea restristelor. Astfel moralitatea trebuie să fie totdeauna scopul esențial al oricărei educațiuni și prin urmare educațiunea morală formeză misiunea principală a oricărui educator. Omul numai prin moralitate se distinge de animale și numai prin ea se poate menține în pozițiunea de rege al naturii, pentru-care a fost creat dela început după chipul și asemănarea lui D-șeu“.

Sentimentele estetice și cultura lor. Cultura estetică numită adese-orî gustul estetic este simțul dezvoltat pentru frumos. Obiectul culturii estetice este așadar frumosul.

Cultura estetică este o întregire indispensabilă a educațiunii intelectuale. Nu este destul a lumina numai capul cu fel de fel de cunoștințe frumoase și folositoare, ci trebuie de-a încălzi și inima dându-i prilej de a cunoaște și de a gusta frumosul, prin care se nobilizează simțurile și să fac mai aplecate către tot ce-i bun.

Insemnătatea culturii estetice nu se poate proba decât prin faptul, că bunul nu este alta, decât un soi de frumos, și anume frumosul rezultând din voință. Când omul s'a de-

prins a tracta lucrurile cu simț estetic, află armonia între idea și fenomenul voinței, și caută tot-deodată ca aceea armonie să și-o însușească și să și-o păstreze în personalitatea sa. „Gustul estetic, ține Niemeyer, destăpă simțul de ordine și armonie.“

Mijlocele recomandate la cultura estetică sunt:

- Contemplațiunea naturii, pentru-că aci se prezintă pre lângă ce e perfect și aceea ce nu e deplin perfect și aceea ce e deplin dezvoltat, pre lângă aceea ce e mai puțin dezvoltat.
- Ocuparea și deprinderea cu arta, pentru-că acesta caută a intrupa tipul spiritual ce se află răspândit prin natură, cu produsele de artă individuale, așa că ea (arta) devine o imitătoare a naturii.
- Umblarea cu oameni, cari posed o cultură estetică deplin dezvoltată, pentru-că astfel gustul nostru estetic se nobilizează, se sensibilizează și se desbracă de tot ce-i brut și neplăcut.
- Prin conformarea vieții particulare cu aceea a vieții sociale, în care cuprinsul intern al întregii vieți spirituale se unesc cu forma esternală a frumosului.

Formele esterne devin intuitive pentru copil: 1) prin personalitatea proprie, prin fiziognomie, prin stare și mișcare, prin limbă și prin obiecte de gust. Aci intră purtarea de bunăcuviință și sociaveritatea. 2) Prin obiectele esterne, în specie prin vechime, coloare, formă și ton. Aci intră gustul de artă. 3) Prin fapte ca expresiune a voinței. Aci intră moralitatea proprie.

La dezvoltarea și cultivarea gustului estetic în copil este de lipsă, ca atât educatorul cât și cei mai de aproape, cu cari vine el în atingere, să umble tot-deuna curățî, să vorbească cu copilul frumos și curat.

La contemplarea naturii să-l deprindă pe copil a face deosebire între adevăratul și urit, între ce e perfect și neperfect. Scurt vorbind, educatorul, ca să potă efectui un bun succes asupra dezvoltării și cultivării sentimentului estetic în copil, să posedă mai întâi el deplina și adevărata dezvoltare și cultivare a sentimentului estetic, fără care toate încercările sale vor fi zadarnice.

(Va urma).

V A R I E T Ă Ţ Î.

Domnul Bratiano!*)

Într-o societate, din care făcăm și eu parte, se iscăse o discuțiune foarte animată asupra cestiunii orientale.

Cine se putea, în timpul acela, pierde în labirintul unei conversațiuni ca să nu se impedece la tot momentul de Ruși și Englezî, de Turci și Români, de Cerchesî și Bași-bozuci? Unii comentau pacea dela San-Stefano, care devenise mărul lui Eris acelor mai recente neînțelegeri și nelinistiri, — alții vorbeau mult de ingrătitudinea politiceii rusești față de România, declamau cu emfas despre sângele vărsat pe câmpiile Plevnei și despre eroii Români, cari au umplut cu cadavrele lor șanțurile Griviței, murind cu sabia în mână. Dela morții ajunsese vorba la cei vii — la principele Carol, și în urmă la ministrul său Ion Bratiano.

Diplomația sa la început fusese criticată în modul cel mai aspru, astfel în cât spiritele pro și contra, se infierbentară până la explozare — apoi, scie D-șeu cum, ajunsese vorba la esteriorul său.

Dela sublim până la ridicul adese orî nu este de cât un singur pas, așa și aici — criza orientală dispăruse din conversațiune, și în locul lui discutăm importanța cestiunii: dacă d-l Bratiano are o barbă plină său numai mustăți. Unul pretindea că l'a vădut în cutare jurnal, desemnat așa, altul altminterlea, și toți susțineau opiniunea lor cu o inverșunare pe care nu o înțelegeam. Când reșoiul pentru barba ministrului era mai inflăcărât, aruncaii în discuțiune următoarele vorbe:

„Când am avut de a face cu d-l Brătiano, purta barbă plină!“ Nu vă puteți face nici o închipuire despre efectul acestor cuvinte. Eu și cu mine devenisărăm de odată centrul unei atențiuni supreme și un torent de întrebări mă copleși.

„D-la cumosei pe d-l Brătiano în persoană?“ — „Ah! să

*) Tradus din „Fabrende Comödianten“ von Fritz Brentano.

póte? — Când? — Unde? — Spre ce sfârșit? — Glumești séu vorbești serios? — Un singur mijloc, mă putea salva de atâtea întrebări, adică mijlocul de a le povesti, cum d-l ministru president a jucat odinioară rolul providinței pentru doi artiști migrători.

Era în anul 1865. — Saisonul de 7 luni al teatrului dela Düsseldorf — căci acolo se petrece faptul, pe care vi-l comunic — se terminase. — Caracteristicul acestor saisoane este că ele toate încep cu speranțe mari, pentru a încheia cu un deficit, care se ivește ca o bolă cronică în punga artiștilor.

Prietenul meu — se-l botez Emden — (astăzi este regisorul unui teatru mare, și póte că mi-ar lua în nume de rău, dacă i-aș publica adevăratul séu nume) — prietenul meu și cu mine amăgiți de un pretins, „directore teatral” ne angajaserăm de a juca peste vară în orașelul Mühlheim. „Directorul” ne asigurase prin scrisori, că publicul acestui mic orașel, ar fi atât de entusiasm pentru arta teatrală, încât noi vom face o trébă grandioasă.

Și în adevăr! Abonamentele se înmulțeau într'un mod satisfăcător. Un singur lucru ne împiedecă a juca pe scena aceluia teatru, — adică „directorele” aflase cu cale de a se face nevădută cu banii incasați din abonamente; ér nouă nu ne rămase alt ceva de făcut, de cât a ne întórce cât mai curând la țermurii Rinului, la Düsseldorf, pentru a aștepta cu resignațiune, ce va dispune asupra noastră dama Fortuna, în persóna vre unui agent teatral.

Multe griji și necasuri începură pentru noi, și numai liniștea olimpică a lui Emden pe de o parte, juneta și umorul meu pe de altă parte, mai puteau triumfa asupra calamităților, cari ne amenințau.

Stăpâna casei visa în fie-care nópte cu o perseveranță înspăimântătoare, că îi plătim chiria, care i-o datorém, împreună cu o sumă de cheltuieli mici, pe care le făcea pentru noi. Dimineța, când ne servea caféua, ne povestea visul ei, în care credea prea mult; în zadar ó stătuia Emden, ca sé nu fiă atât de superstițioasă — visul care o neliniștea atât de mult, sé repeta în fiă-care nópte și efectul asupra sermanei femeii a fost atât de straniu, încât într'o zi, în absența noastră, a tras cheia din dulapul în care ținem hainele noastre.

Noi însă purtam o corespondență veselă cu agentii teatrali și așteptam ca rodul acestor scrisori zelóse sé fiă vre-un angajament strălucit.

Tóte de geaba: Fómee începea deja a-și arăta urita ei față la ușa noastră, căci restauratorul, care până acum fusese atât de îndurător făcea o față fórté posomorită, când ne arătam pe la densusul.

Cestiunea de traiu devenise cât sé póte de critică pentru noi.

Omul la nevoie, este în stare sé bea apă tulbure încălđită și să dică că-i cafea — póte să sé ajute numai cu un rënd de haine, — dar ca să sé lipsescă de mâncare la prânz și séra de cină — acest lucru l'au încercat în zadar naturile cele mai eroice a tuturor vécurilor.

Incepusem deja a croi planurile cele mai aventurióse. D'asupra noastră locuia o coristă, de juneta căreia nu-și puteau aduce a minte nici chiar cei mai bătrênii cetățeni din Düsseldorf. Pe acesta voiam s'o angajăm ca sé formeze cu noi împreună o trupă infricoșată, și sé cutrierăm satele de prin préjur, dând reprezentații. Dar dulapul nostru sequestrat ne răpi ultima speranță a unui viitor mai bun!

Intr'o dimineță, tocmai gustam deliciul dejunului adică luam „caféua” — când étă că sé deschise ușa și postășul cel mult așteptat îmi predă o scrisóre voluminóasă. Setos de a cunoșce cuprinsul, rupsei învélitóra în presența servitorului poștei. Conținutul epistólei mă făcu sé cad inlemnit pe scaun.

Ce era?

Eu mă așteptam la un contract și în locul lui aflai 3 bilete de câte 1000 franci — bilete franceze, frumoșe, veritabile. Cu mâna tremurândă le arătai lui Emden, care își pironi ochii sei asupra lor.

Mai scosei din invélitóre o epistolă — un nou miracol. Era o scrisóre mică, elegantă de damă, într'o limbă necunoscută. Mai ști?! Póte că s'a inamoresat de persóna mea, (ce e drept destul de interesantă) vre-o milionară străină — séu o đină binefăcătoare își vérsă asupra mea cupa ei plină de bogății. Ce planuri fantastice croiam pentru viitor, vedeam ușile dulapului deschise, restauratorul mé primea cu zimbetul cel mai seducător pe buze, ér stăpâna casei îmi servea o cafea atât de delicióasă, încât simțém prin nervii mei un ceva fórté plăcut numai de mirosul cel îmbătător de Moca.

Din întemplantare citesc încă odată adresa, de curiositate? Mai sciu și eu! — D-đeule sfinte! Tóte planurile noastre dispăréu și noi rămasesem éráși cu calamitățile și datorile cele multe. Pe plic sé putea descifra cam cu greu dar în sfârșit sé putea descifra fără nici o îdoiélă: „I. Bratiano, Düsseldorf” și stampila postală „Bucuresci”.

Bravo! frumoșă incurcală! I. Bratiano — el încă cu doi colegi tocmai sé afla în Düsseldorf, pentru a oferi coróna României principelui Carol. Bratiano — Brentano! Cât de ușor sé póte cineva înșela în aceste doué nume! Schimbarea îmi era fórté neplăcută — mai neplăcută însă bătrânului postăș, care sta cu gura căscată, ca femeia lui Lot.

Mai aruncăi o privire plină de jale asupra bancnotelor, — apoi le pusei éráși în plic. Chiar și în ochii amicului meu Emden, zării o lacrimă de adio!

„Pentru Dđeu, ce e de făcut?” ne întrebă sermanul postăș desperat.

„N'ai decât sé duci epistolă la adresa ei!” respunse Emden laconic. „Românii au tras alătorea în Hotelul Breitenbach”.

„Dar e deschisă, domnule, și banii cei mulți!” — lamenta sermanul.

„Mai bine așa, de cât fără bani. Nobilul Român sé va liniști, când va avea în mână bancnotele sale; ș'apoi nime nu póte sé înțelegă ce este scris în epistolă” îl incurgia Emden.

„Nu cutez a mă duce singur. Cum sé fac pe un domn atât de mare și nobil, sé credă ceea ce-i spun eu? Atât îmi-mai lipsesce că sé afle superiorii mei ceva asupra acestei istorii, și sermanul de mine sunt dat afară din slujbă. Dómne, aspru mă pedepsești.

Compăttimeam din tot sufletul pe bietul om. Prin o privire interogătoare mă înțelesesem cu Emden.

„Ascultă! Noi o sé mergem împreună la d-l Bratiano, îi vom istorisi limpede și curat, cum s'a intemplant nenorocirea acesta. Și decă vorbește bine nemțește, cam rău franțuzește și fórté puțin englezește, ne vom înțelege ușor. Din nefericire, încă n'am ajuns în descoperirile noastre filologice până a vorbi și românește!”

Postășul era entusiasm de ideea mea. — Dar un trimis extraordinar și hainele de pe noi, par' că nu sé potriveau. Trebuia sé reprezentăm artiștii germâni cât sé póte de demn, și acesta nu o puteam face, de cât numai în frac și cu cravată albă.

Bine veste a veni peste o junătate de óră; în timpul acesta vom face ceva toaletă! respunsei postășului.

„Sé facem toaletă!” đise Emden, după ce plecă servitorul „pré bine. Nu cunva cunoști un descântec, prin ajutorul căruia am putea deschide garderoba noastră?”

„Se încercăm a găsi ceva!” respunsei eu resignat. Era vorba de a îndupleca pe stăpâna noastră, ca sé ne imprumute hainele noastre pe o zi. Nu voese a ve înșira, câte mijloce diplomatice am fost silit a întrebunța pentru ca sé ajung la ținta dorită. Atât însă ve pot asigura, că flota engleză n'a avut a sé lupta cu atâtea greutați pentru libera trecere prin strimțórea Dardanelelor. Inșă cu perseveranță neștrămutată omul ajunge departe. După ce am implinit încă o condițiune înșositoare, de a lăsa adecă în locul vestmintelor, cari le luam din dulap, pe cele cari le aveam pe noi, am

isbutit în sfârșit de a face o toaletă pentru a ne presenta, nu unui ministru, ci cel puțin unui împărat.

Portarul hotelului se uita cam codiș la noi, cum venem îmbrăcați în gală rigorosă, în societatea postasului, pe care îl cunoștea și când auzi că pretindem a fi introduși la dl I. Brătiano, trimis extraordinar român. Prelângă acesta, fața amicului meu Emden era atât de diplomatică și serioasă, încât servitorul trimisului român luă în primire cărțile noastre de vizită, „cu distinsă stimă”. Câteva minute în urmă stam față în față cu dl I. Brătiano, care ne priimi într'un salonaș foarte elegant mobilat. D-lui era ca toți omenii, cu singura deosebire, că era și proprietarul a 3000 fr., pe cari îi privisem un moment, ca ai mei.

Mulțămită cerului! dl Brătiano vorbea nemțește, cam cu un accent străin, dar în fine bine și de înțeles; încât noi nu mai avem lipsă d'a scormoni prin cunoștințele noastre ruginite pe terenul limbistic.

După primele salutări și complimente, dl Brătiano ne întrebă în tonul cel mai amabil de dorințele noastre. Eu începui ai povesti întâmplarea. La cele dintâi vorbe trecu un nor supărăcios peste fața lui. Bătrânul postas îi predă tot-deodată scrisoarea deschisă. Emden, observând ce impresiune neplăcută făcu schimbarea adresei, îi istorisi într'un mod foarte umoristic mirarea noastră, când ne-am văzut pe neașteptate omeni bogăți, planurile noastre cele mărețe, spaima și durerea, când am observat că o scrisoare de valoare a ajuns în odăița noastră neplătită, în loc de a fi predată în apartamentele unui ambasador, frica bătrânului servitor, tată a 13 copii încă necrescuți. Atunci dl Brătiano resimiți o mișcare umană în inima sa, și isbucni într'un ris cât se poate de vesel.

După ce linisci pe bietul postas promițându-i tănuire completă a accidentului și dându-i o piesă de aur în mână pentru ca să se recreeze de spaima avută, ne opri pe noi pentru o oră la densus. În scurt timp îi succese a afla toate secretele noastre, ba încă chiar și acelea ale dulapului.

Când l'am părăsit, ne-a poftit pe de seară la un mic „soupper”, cu care ocaziune voia a ne presenta și celorlalți domni români.

Este de prisos a mărturisi, cu ce bucurie am primit invitațiunea d-lui Brătiano; singurul cuvânt „soupper” exercita asupra nervilor noastre un efect iresistibil.

Întâlnirea a fost pentru ambele părți cât se poate de plăcută. Români erau niște companioni amabili și veseli. Am petrecut până târziu conversând și mâncând. Nu trebuie să uit, că vinul de champagnia a jucat un rol foarte important la această ocaziune. Dl Brătiano, voia cu tot prețul să-i dăm o probă despre arta noastră și nu se liniști, până când în sfârșit Emden declamă o poezie umoristică, er eu monologul cel mare din „Narciss”.

„Dl Brătian e un bun tovarăș la petrecere și un cavalier foarte plăcut” gângăni eu, întorcându-me cu Emden a casă.

„Cele trei mii de franci par' că mi-ar fi și mai plăcute” suspina amicul meu.

A doua zi ne era capul greu, ochii inflamați, — o dispozițiune miserabilă. Nicăi chiar „cafeua” nu era în stare a ne face mai cu via. Pe fața îngrijitorea noastră era scris cu litere mari „fortună” și mai scie D-șeu, cum ne vom putea salva de astă dată: se vede ca visul ei în astă noapte a fost și mai puternic.

Abia părăsi bătrâna camera noastră, când se rentorse crâși cu un plic în mână.

O singură căutătură în cuprinsul lui me făcu să studiez repede adresa. De astă dată sta scris cu litere cetitoare! „Monsieur F. Brentano. Dusseldorf” cu toate că conținea bilete de bancă.

Adevărat, că dela 3000 franci lipsea o mulă întregă, dar totuși erau 300 fr. — — Etă și un bilet: „Mulțămită pentru petrecerea de a seară — un mic honorar — Adio — Brătiano.”

De bucurie am îmbrățișat și sărutat pe bătrâna noastră, Emden ridea cu lacrimi în ochi.

Câte-va minute în urmă era dulapul nostru deschis, — rescumperasem orológele noastre dela evreul din colț — restauratorul ne stringea mâna cu o afabilitate extremă și a doua zi nu mai era cafeua noastră atât de subțire. Toate aceste minuni le datorăm generosității ministrului-președinte I. Brătiano.

Ôre, își mai aduce el aminte de comedianții de odinioară? Mai ști?

Camillo Petri.

Maxime sentințe și proverbe.

adunate de I. Dariu.

(Urmare).

67. Eu cred, că omul nu este născut spre ticăloșie, ci el poate avea parte de odihnă, de linisce și de fericire, însă acestea trebuie cu mâinile sale proprii să și-le câștige. Fichte.
68. Nu poate cineva să se cunoască pre sine însuși, dacă nu va cunoște mai întâi pre creatorul său.
69. Fățarnicul e ca un cărbune acoperit, ce pe nesimțite te arde.
70. Bucurați-vă de esistența voastră! Folosiți-vă pe cât se poate de tot momentul vieții voștre, și nu uitați nică odată că și poftele cele mai naturale fără cumpăt se pot preface în isvóre de dureri. Moderațiunea și înfrânarea sunt mijlocele mai sigure contra moliciunei și-a lenei.

Wieland.

71. Cine își supune mintea sa faptelor rele, pierde.
72. Cine numără foile nu mănca plăcinte.
73. Cine umblă pe drum cu gândul acasă, își pierde căciula în târg.
74. Bani, decât ai pierdut, puțin ai pierdut, Onóre, decât ai pierdut, mult ai pierdut, Curagiu, decât ai pierdut, tot ai pierdut, Mai bine să nu te fi născut.
75. Vieța e un somn, din care nu ne putem deștepta, de cât în ora morții.
76. Oră vieța e un vis, oră omul visază pururea.
77. Când am putea arunca o privire în lăintru, am afla că inima tiranilor e tot așa de sdruncinată, ca și spatele sclavului de bătaia biciului.
78. Despotul nu are legi séu reguli scrise, pe care să nu le calce, dar fiind-că acest despotism este în natura omului; despotul se află în esersițiia puterii sale, supus la nevoia naturei lucrurilor de unde purcede nisce regule de morală și equitate.
79. De pedépsa lui D-șeu ne putem apăra prin pacientă: er de clevetirile omenilor nu ne vom pute apăra.
80. Frumseța vorbirei stă în vorbe scurte.
81. Capul, ce se plăcă paloșul nu-l taie.

Goethe.

Du Rosoir.

Dar cu umilință lanțul încovoiă.
Ce e ôre traiul, dacă e robii?
Sérbătóre 'n care nimeni n'a zîmbit.

Vieța și robia nu pot sta împreună
Nu e tot-déuma pace și furtună.

Jug aduce, timpul sên barbar
E 'nceputul morții, lung, cumplit, amar.

(Va urma).

D. Bolintineanu.

(Picătura de apă). — O picătură de apă cădu dintr'un nor in mare, și găsindu-se într'o ast fel de imensitate licuidă, se puse pe gânduri: »Vai! ce neînsemnată creatură sunt in sinul acestui ocean, d'o întindere atât de vastă! Existența mea este nefolositoare lumii: redusă la un fel de nimic sunt mai puțin chiar de cât cea mai după urmă lucrare a lui D-zeu«. In timpul acela o stridie, care s'afila in apropierea picăturii o înghiți întrerupând'o din cursul vaitătorului său monolog. Fabula ne povestese că picătura rămase mult timp in ghiócea stridiei, întărindu-se din ce in ce până ajunse o perlă care cădu in mâinile unui afundător in mare, și, după multe aventuri, deveni faimósa perlă astă-qi încrustată in fruntea diademei Șahului Persiei.

Nimic nu e nefolositor in natură.

(Resb.)

(Romanticism american). — Acum sunt 48 de ani, un ténér din Kentucky, John Saunders, s'a amoretat de fiica unui om avut; fata răspundea din suflet la dragostea lui. Inșă părintele fetei respinse fără milă pe pețitor, dicénd că ténérul se uită numai la avere. »Ei, cât valorezi d-ta?« întrebă ténérul.

— Un milion dolari.

— Bine. mâne plec spre occident și vè jur, că voui pretinde mâna ficei d-vostre, când mè voui întorce cu un milion.

Bogatul mai observă, că Saunders speculéză mai mult la mórtea bătrénului, de cât să câștige un milion. Ténérul răspunse îndată, că și după mórtea bătrénului nu va lua pe iubita sa fără să aibă și dènsul milionul gata și că el este convins, că fata îi va rămânea credincióasă. El își luă adio și plecă. Dar un milion nu este lesne de câștigat nici chiar in America. John Saunders munci 48 de ani, până deveni unul din cei mai avuți economi de vite din Mantana. Nu e mult de când John in etate de 68 de ani, își făcu bilanțul și constată că avea un milion. El se întorse la Kentucky și se căsătorii cu iubita sa in etate de 64 ani, care cu totă colosala ei avere și numeroșii ei pețitori i-a rămas credincióasă aprópe o jumétate secol.

(Resb.)

(Un artist) naréză in memoriile sale următoarele din un oraș mic german: Pe acel timp eram angajat in Halle la directorul Lorenz, care cu tu pa sa dedea reprezentațiunii in decursul câtorva luni tot odată in aceia mică reședință și in o baie dimprejur, proprietatea ducelui. Astfel actorii pățiră multe și auđiră despre multe. Era acelaș duce, care ăise odată: »trebuie să am un drum de fer, chiar decă ar costa o miă de taleri«. Acest principe exprima și in teatru opiniunea sa cu vocea tare, de și sofiă-sa, care ședénd cu el in logea curții și suferind chinuri infernale, se încerca cu tóte mijlocele a-lu face să ta á. In piesa Mazzepa, in care rolul titular se represintă de un actor serios, cerea, chiar in teatru, pe când se juca, că acest rol să se dea unui comic, ér după ce-i explicase sofiă-sa neputința, întorse scenei spetele sale înguste in modul cel mai bătător la ochi. Acelaș principe ceti in anul 1846 o anecdotă despre Napoleon I. care denumi pe un gardist de ofițer, fiind-că la o visită militară soldatul ridicase năframa căduță de pe cal, și i-o predase împèratului cu cuvintele: »Sire, pedepsește-mè, fiind-că am eșit din șir.« Asta o poț face și tu, se gândi ducele, și aruncă năframa sa cea albă pe ferăstră afară, la piercelele santinei, care stetea acolo. Santinela împinse năframa cu piciorul la o parte și continuă promenada sa. »Mèi adu-mi năframa 'n sus« îi strigă acum ducele. »Serenissime nu pot, nu mi-e ertat să mè depărtez de la postul meu« replică soldatul cu umilintă. »Nătărăule, eu ți-o poruncesc, vin-o sus«. — Soldatul puse flinta sa de o parte și veni cu năframa albă 'n sus. Când ajunse dinaintea ducelui acesta i strigă: »Acum qi cătră mine: Sire, pedepsește mè, fiind-că mi-am părăsit postul«. Soldatul se îngrozi și ăise speriat: »Dar mè rog Măria ta, eu n'am voit«. »Nu mai resona« îi șberă principele. »repetă-mi îndată vorbele ce ți-am spus. Soldatul ăise cu vocea plângéndă și întreruptă de emoțiunea temeri: Si i re, pe... pe... depse... sesce.... mè, fi i i ind... că mi i i... amu... pă... pă... pă... răsit po... po... postul«. »Nu mai poț rămânea soldat prost« exclamă acum principele cu o voce cesarică: »Te denumesc de locotenent!« Avansatul se duse vesel la gardă. Când îl vèdu venind santinela de acolo, cređu, că și-a eșit din minți, și trase clopoțelul de gardă — locotenentul și întréga paradă eșiră fuga afară. »Mèi, ți-ai părăsit postul« strigă comandantul infuriat. »Oho« raspunse soldatul. »Serenissime m'a denumit tocmai acum de locotenent, prin urmare te rog să mè trageți in alt mod«. Și in adevèr peste puțin sosi și patenta, dar, de óre-ce acel om nu scia nici să citéscă nici să scrie, și

Editura tipografii Alexi Brașov.

fiind-că cei lalți, ofițeri refusu de a servi cu dènsul, primi tot odată și concediul său, și o pensiune pe viață de 150 de taleri.

(Istoria celor patru musce.) — In marile capitale europene deprinderea de a falsifica alimente, băuturi, etc. a luat dimensiuni îngrozitoare. Iată o istorióră picantă, care caracteriséază atât de bine acest viciu funest. Au fost odată patru musce și le era fóme. Una se puse pe un cârnet nespun de frumos, Nenorocita se sătură, dar muri de aprindere de mațe, cârnatul era falsificat cu analin. — A doua inceptu să mănânce nisce făină, muri inșă de indigestie: făina era falsificată cu pucióasă. — A treia muscă șbură într'o ólă cu lapte; dar ce să veđi? o apucă colica și muri: laptele era falsificat cu var. — »Ori ce voui face dară, tot trebuie să mor« — ăise musca a patra și șbură desperată pe o hârtie de musce și inceptu să suga din »otrava« de pe ea. Și a supt multă vreme, și s'a săturat și s'a simțit bine: otrava încă era falsificată.

(R. Lib.)

Litere și arte.

(Potpourris din opereta „Craiu nou“) de C. G. Porumbescu, in comisiunea la D. Nicolae I. Ciurecu librar, prețul fl. 2 v. a. său 5 franci. Amabilele letrice, cari cântă la clavier, ar comite un păcat mare, decă, cetind această notiță, nu s'ar grăbi a-și procura îndată piesa acestă, care este un buchet din cele mai frumoșe, mai plăcute și mai distinse melodii naționale noue și originale. Iubitul nostru compositor, decă ar avea mai puțină alipire cătră națiunea sa, decă ar iubi-o cu mai puțină căldură, ar putea să cultiveze o musică cosmopolită și — materialiceste — i-ar prinde cu mult mai bine, căci talentul său n'ar întârđia de a fi recunoscut, aprețiat și retribuit. Ar fi o greșelă nereparabilă decă națiunea, prin nepăsarea ei, ar obosi zelul laudabil al acestui talentat ténér.

Tot d. C. G. Porumbescu, va surprinde lumea cu un nou op național. După cum aflăm in proximal seson de tómnă va termina o operetă in 3 acte pentru ca să se pótă represinta aici in Brașov din partea societății de amatori, care a întreprizat astă primăveră și opereta »Craiu nou« cu un succes necontestabil. Acestă societate compusă din mai multe dómne, domnișóre și domni, amatori de arte, și-a propus a cultiva atât operete cât și alte piese teatrale și a da un ciclu ca de vr'o douespredce reprezentațiunii. Vom reveni.

(Tractat de Horticultură. Florile) de C. C. Dăculescu in Rimnicul sèrat. Proprietatea autorului. Prețul 5 lei. Un volum de 330 pagini in 8° mare cu 115 ilustrațiunii intercalate in text. Acestă carte implinesce in adevèr o lipsă in literatura noastră, și o implinesce cu mult talent, cu perfectă pricepere; este fructul unui studiu îndelungat, unei experiințe încercate. Toți care iubesc florile, — și care va fi óre acel om lipsit de acest simțiment, am putea ăice, firesc, — vor afla in această carte o instrucțiune detaiată, lămurită și eficace pentru cultivarea celor mai gin-gașe și mai frumoșe podóbe din lume.

Posta Redacțiunii.

In numărul trecut lipsindu-ne spațiul, n'am putut corespunde pe această cale cu onor. nostri colaboratori; bine vóieșcă a ne scusa.

D-lui M. P. Năsăud. Am primit și publicat in Nrul trecut corespondența D-v. Multămită atât pentru această, cât și pentru cele promise, dar mai vértos pentru cele promise.

D-lui V. O. Segedin. Eram s'ó páțim cu g. n. Ne avénd timp și incređindu-ne in justețea ei, n'am putut s'ó examinăm. Din întimplare unul dintre lucrătorii tipografiei, fiind amator de asemenea lucruri întreprinse deslegarea și constată, că lipsea mai multe litere necesare pentru formarea sentinței. Numai astfel furăm puși in stare de a repara lipsa. Vè rugăm, ca pe viitor să fiți cu mai mare hăgare de sémă. Piesa cea laltă se va publica in numărul următor.

D-lui V. P. Lugoș. Vom inceptu cu publicarea lui Caiu Gracch in numărul următor. Cereți ca să vè fac la piesa precedentă o introducere dicénd că D-v. n'aveți timp. Dar eu seracul de mine! Credeți óre, că mor de vreme lungă? Ean să vè spun puțin ocupățiunile mele. Mai întâiu am să conduc tipografia, să cetesc tóte corecturile, apoi să scriu trei părți din Biblioteca; apoi să conduc, respective in momentele de față, să organizez un institut de credit; apoi să iau parte la diferite ședințe de comitet și la adunări generale, intre cari voi numéra ședințele comitetului reuniunii de cântări, comitetului teatrului de diletanți, comitetului pentru înfrunșetarea orașului nostru; adunările reprezentațiunii comunale; apoi să dau pe fie-care qi doue óre de comptabilitate, să fac revisiunii la muntele de pietate al orașului nostru, să particip la diferite comisiunii și in fine să mai scriu și libretul unei operete, și după astea tóte să compun și călindarul de casă. Acum vèi crede și D-ta că după vorba Românului, mi-am făcut din cap — călindari! —

Redactor responsabil: Theochar Alexi.